

Upravništvo. Ljubljana, Knafljeva 6
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelci: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7.
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
Telefon št. 190.
Računi pri pošti: Ljubljana št. 11.842, Praga št. 105.241.

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 6, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455;
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Nov položaj?

Te dni se čitatelji sredi nejasnih in često si povsem nasprotujočih brzojavnih vesti o trenutnem stanju v gđanskem sporu in vsem ostalem, kar je ž njim v zvezi, gotovo niso mogli znajti. Prevladoval je videz, kakor da je v Evropi na splošno spet nastopilo znatno omiljenje napetosti, ki utegne imeti za posledico miren razvoj v bližnji bodočnosti. Toda nejasnosti položaja tudi ta videz ni mogel odstraniti, saj se ni dalo preveriti niti vira novih optimističnih napovedi, niti vsebine pomirjevalnih poročil, še manj seveda oceniti pravo ozadje novega pomirjevalnega vala, ki naj bi v bližnjih dneh povsem zajel Evropo. Zanimivo je bilo že to, da ni nihče izmed neposredno zainteresiranih hotel prevzeti očetovstva novih mirovnih načrtov in pobud, ki so jih soglasno odklanjali tako v Berlinu in Rimu kakor v Londonu in Parizu. V informiranih krogih se enostavno zadovoljujejo z ugotovitvijo, da je pretekli dnevi zares nastal pomembnejši preokret v gđanskem sporu in s tem nov položaj v Evropi.

V čem se ta »novi položaj« na zunanjo očituje? Dejansko, odnosno za javnost vidno samo v polemiki okoli možnosti mirne ureditve gđanskega vprašanja. Za kulisami pa se je, kakor vse kaže, odigralo nekaj več. Poslednja razvojna stopnja gđanskega spora je z govorom gđanskega okroglega voditelja Forsterja dosegla pretekli teden svoj višek. Stališči obeh strank v sporu sta bili tako ostro začrtani, da bi se dal novi voz, ki ga je splela povečana napetost, samo nasilno presekati. Ob tem višku je nastal preokret, ki napoveduje novo razvojno stopnjo gđanskega spora. Kakor vedno ob taki priložnosti, pa so se na prelomu iz prejšnje v novo razvojno stopnjo pojavili pretresi v obliki nepričakovanih »poskusnih balonov«, ki naj pomagajo ugotoviti pravo razpoloženje prizadetih za določitev nove taktike.

»Poskusni baloni« pomirjenja, kakor se jih evropska diplomacija že nekaj časa poslužuje v posameznih akutnih mednarodnih sporih, lahko izvirajo iz iskrene želje onih, ki jih spuščajo, po mirni rešitvi sporov, ako je za to na vseh straneh dovolj dobre volje; lahko pa tudi pomenijo samo »odmor v borbi« v povsem nasprotnem smislu, odmor, ki nudi priliko za otipanje nasprotnika, za oceno njegove borbene volje in odločnosti ter sploh za spoznanje njegovega pravega razpoloženja. V tem poslednjem primeru bi bilo seveda optimistično presojanje trenutnega odmora ali trenutnega omiljenja napetosti usodno prav za onega, ki naj to preizkušnjo vzdrži. Ne smemo namreč pozabiti, da živimo slej ko prej v tako zvan »vojni živce«, ki je dejansko že ena izmed stopenj moderne vojne. Njena posebna značilnost je v tem, da se splošna napetost stopnjuje samo do one kritične točke, ki bi lahko izvala splošno vojno, torej samo do točke, na kateri je še mogoče krajevno omejeni pritisk brez nevarnosti splošne katastrofe. Ako zaželenega učinka tik ob tej »kritični točki« še ni, je iz previdnosti in v izogib hujšim zapletljajem, ki morda še niso v naprej v računu, priporočljivejša sprememba taktike. Tako sprememba, ki se v konkretnem sporu očituje z njegovim prehodom iz ene razvojne stopnje v drugo, se seveda ne more izvršiti brez spremljave, ki nakazuje preobrat. Spremljava pa je lahko varljiva in lahko samo navidezno napoveduje preokret na boljše, da prikrije priprave za nova presenečenja.

Taka razmišljanja vzbujajo trenutno povsod tudi naznačeni preokret v gđanskem sporu, ki na široko odpira vrata za najrazličnejša ugibanja. Toda v onih evropskih diplomatskih krogih, ki so jih izkušnje zadnjih let naučile previdnosti, so daleč od tega, da bi konkretno obeležili nove miroljubne pobude in načrte v tej ali oni smeri. Oni se zadovoljujejo samo z ugotovitvijo, ki smo jo naznačili že v uvodu, da gre namreč le za »nov položaj«, ki pa vse-kakor ni še tako točno opredeljen, da bi bil pretiran optimizem na mestu. Zanimivo je, da to pot ne kažejo optimističnega razpoloženja niti uradni angleški krogi, dasi smo ga bili prav iz teh vrst doslej stalno vajeni, čim se je kjer koli pojavila kakšna miroljubna akcija z rožnatimi nadami, da bo Evropa prihranjen nov krvav obračun. Bivši angleški mornariški minister Duff Cooper je prav te dni zapisal, da so bili Angleži »čim se nekaj časa ni nič zgodilo pripravljeni trdno verjeti, da se sploh ne bo več nič zgodilo«. Te dni pa takega »optimizma« v en dan »niti Angleži ne kažejo več. Iz tega bi se dalo sklepati, da »novi položaj«, ki je nastal z omenjenimi mirovnimi pobudami v gđanskem vprašanju endarež se ni tako jasan, da bi dovoljeval svetle napovedi glede bližnjega mednarodnega razvoja.

KAJ ZAHTEVAJO NEMCI OD POLJSKE

Govorice o novih mirovnih načrtih so se izkazale žal za neutemeljene in napetost še vedno prav nič ne popušča

Berlin, 17. avg. z. Politično obzorje se je zagnilo s še bolj temnimi oblaki, odkar so začeli Nemci poleg zahtev glede Gđanske postavljati tudi zahteve glede ukinitve poljskega koridorja in priključitve Vzhodne Prusije k Nemčiji. To pomeni novo teritorialno revizijo. Nemški tisk se ne sklicuje več na nemške pravice, marveč na nemško čast in vse kaže na to, da bo evropska kriza že konec avgusta dosegla svoj višek. V nemških krogih so vedno večji pesimisti, ker zapadne velesile ne želijo slišati več o kakem kompromisu v duhu nemških zahtev. Vse tudi kaže na to, da kancelar Hitler ne želi več kakšnega novga Monakova. Mirovni načrti, o katerih je bilo zadnje čase v mednarodnem tisku toliko razprav, so v Berlinu postavljeni zdaj, ko se je pokazalo, da ni nikakega izgleda na uspeh, na popolnoma stranski tir. Merodajni nemški činitelji ne želijo več izgubljati časa z razpravami o teh načrtih. Niti Nemčija, niti Poljska, še manj pa obe zapadni velesile ne želijo prevzeti nobene odgovornosti za kako posredovalno akcijo. Vedno bolj prevladuje v berlinskih diplomatskih krogih naziranje, da bo Nemčija kar najbolj pospešila svojo akcijo in da je bil sestanek v Solnogradu zadnji poskus, ki naj bi zapadnim velesilam dokazal, da Nemčija ne misli več oklevati. Baš zaradi tega mislijo, da bo konec avgusta najbolj kritičen.

London, 17. avg. z. Prihodnji terek se bo sestal v Londonu tako zvan ožji kabinet angleške vlade. Člani tega kabineta so ministrski predsednik Chamberlain, zunanji minister lord Halifax, notranji minister Samuel Hoare in finančni minister John Simon. Sestanek je bil sklican na pobudo ministrskega predsednika Chamberlaina in bodo na njem proučili zadnje informacije o mednarodnem položaju. Sestanek ožjega kabineta pa po zadrževanju merodajnih vladnih krogov nikakor ne pomeni kako neposredno nevarnost mednarodnega konflikta, marveč je bilo dogovorjeno že pred odhodom parlamenta na počitnice, da se bo od časa do časa sestal ožji kabinet, da prouči položaj in izda potrebne sklepe. V uradnih krogih so slej ko prej skrajno rezervirani glede raznih »mirovnih načrtov«, ki prihajajo po ovinkih iz Rima in Berlina.

Kar se tiče včerajšnjega sestanka poljskega komisarja v Gđansku Chodackega s

predsednikom gđanskega senata Greiserjem, izjavljajo v londonskih krogih, da temu sestanku ne gre pripisovati kakšne posebne važnosti, ker je šlo zgolj za nekatere lokalne zadeve. Pozdravljajo sicer okolnost, da je kljub sedanjim napetostim prišlo do sestanka, ker bi utegnili ureditev raznih spornih lokalnih zadev doprinesiti k popuščanju napetosti, čeprav je to sprito vedno novih incidentov dokaj malo verjetno.

Kar se tiče predloga o enomesečnem premirju, ki ga je postavil na današnji seji Interparlamentarne unije v Oslu ameriški senator Fish, je treba upoštevati, da gre pri tem za poskus Berlina. Pravi smisel tega predloga obeležuje Ribbentropova izjava senatorju Fishu, da je že za 20. avgust pričakovati odločilnih dogodkov. V Londonu v ostalem tej izjavi ne pripisujejo nobenega posebnega pomena in jo smatrajo le za nov prispevek Berlina v sedanjih »živčnih vojnih«. V Londonu vlada popolna hladnokrvnost. Anglija se zaveda svoje moči in se sedanje razpoloženje ne da niti z daleč primerjati z razpoloženjem lanske jeseni. Anglija je pripravljena na vse, z gotovostjo pa računajo tudi na skrajšano sklenitev trojne pogodbe v Moskvi.

Pariz, 17. avg. z. V zunanjem ministertvu drže poročilo gđanskega komisarja Društva narodov prof. Burckhardta še vedno v najstrožji tajnosti in odklanjajo vsako informacijo. »Tempe« in »Petit Parisien« pa poročata v zvezi s tem, da Hitler v razgovoru s prof. Burckhardtom ni stavil nobenega novega predloga, marveč je ponovil samo stare nemške zahteve po priključitvi Gđanske k Nemčiji in glede zgraditve nemške avtomobilske ceste preko poljskega koridorja. Tudi »Journal des Debats« namiguje, da hoče Nemčija predvsem priti do poljskega premoaga in poljskega žita ter da zahteva od zapadnih velesil proste roke na vzhodu. Burckhardtov razgovor s Hitlerjem je trajal samo pol ure, govoril pa je v glavnem samo Hitler, Burckhardt je le poslušal. V Parizu slej ko prej poudarjajo, da je zgrešena vsaka misel, da bi Anglija in Francija pristali na kakršenkoli kompromis, ki bi bil v škodo Poljske. Stališče Anglije in Francije do Poljske je popolnoma jasno in je bilo že ponovno sporočeno tudi Nemčiji. Vse vesti o »mirovnih načrtih« sprejemata London in Pariz s skrajno rezervo.

Nova ugibanja o mirovnem načrtu

Verjetni kompromisni načrt komisarja Društva narodov v Gđansku, Burckhardta

Basel, 17. avgusta. b. V komentarju k novemu razvoju gđanskega spora objavlja tujakinja »National Zeitung« iz zanesljivega vira naslednje informacije o verjetni vsebini kompromisnega načrta, ki ga je visoki komisar DN v Gđansku Burckhardt po obisku v Berchtesgadenju poslal v London.

1. Nemčija še enkrat ponuja Poljski roko sprave za sklenitev zvezne in nemške pogodbe neglede na obveznosti, ki izvirajo za Poljsko iz zvezne pogodbe z Anglijo. 2. Nemčija se odpoveduje formalni priključitvi Gđanske k tretjemu rajhu in zahteva samo podelitev nemškega državljanstva vsem gđanskim meščanom nemške narodnosti. 3. V kompenzacijo za tako ureditev gđanskega vprašanja naj Anglija ustreže nemškim zahtevam po vrnitvi bivših nemških kolonij.

Komisar DN Burckhardt igra pri tem poslu vlogo navadnega poštnega sla in nič več. V primeru, da bo ta predlog odklonjen — in to se zdi popolnoma gotovo — bo nazivlje temu Burckhardtov položaj v Gđansku nemogoč in bo komisar DN izvajal posledice z odstopom, kar bo seveda močno zaostriло položaj in povzročilo nove napetosti, iz katerih bodo mirni izhodi vedno težji.

V tej zvezi gotovo tudi ni brez pomena, da poudarja uradno poročilo angleške vlade o razgovorih gđanskega komisarja Društva narodov Burckhardta v Berchtesgadenju med drugim prav to, da je gđansko vprašanje le del celokupne evropske problematike in da igra zato »v sedanjem mednarodnem položaju« v podrejeno vlogo in zahtevah, ki jih postavlja Nemčija in Italija. Podobno ugotovitev objavlja v svojem uvodniku o gđanskem vprašanju v zvezi z novimi mirovnimi pobudami tudi pariški oficiozni organ »Temps« z dne 16. tega meseca. Londonski »Times« pa grede še

Posvetovanja strokovnjakov v Zagrebu

Tičeje se teritorialnih in kompetenčnih vprašanj
Uspeh bo viden konec tedna — Optimistična
presoja — Dr. Maček v Zagrebu

Zagreb, 17. avg. o. Znano je, da so se v Zagrebu v torek ponovno sestali zagrebški in beograjski strokovnjaki, ki proučujejo vprašanje kompetenc in ki naj bi dali pravno obliko doseženim sklepom. Z zagrebške strani sodelujejo pri teh pogajanjih prof. dr. Ivo Krbek, dr. Jure Štariš in dr. Marko Filipović, z beograjske strani pa prof. dr. Mihajlo Ilić, dr. Mihajlo Konstantinović in dr. Djordje Tasić. »Obzor« pristavlja, da se vršijo posvetovanja v okolici Zagreba ter imajo strogo zaupen značaj. Tičeje se teritorialnega in kompetenčnega vprašanja.

Nocojšnji »Obzor« piše: Danes so se nadaljevala pogajanja med zagrebškimi in beograjskimi strokovnjaki, ki sedaj proučujejo razna vprašanja s teritorialnega področja, o katerih doslej še ni bilo doseženo soglasje. Zaradi tega pogajanj je prišel dr. Vlado Maček iz Kupinca v Zagreb. Smatrajo, da bodo posvetovanjem strokovnjakov, kakor bo potrebno, prisostvovali tudi politične osebnosti. Ko bi se sklicala skupna konferenca političnih osebnosti in strokovnjakov, bi se ob tej priliki bržkone razčistila vsa vprašanja, ki so ostala neurejena in ki so se obravnavala v pogajanjih med predsednikom vlade in dr. Mačkom. Če se bodo uresničila optimistična pričakovanja, je verjetno, da bodo ta posvetovanja končana še pred koncem tedna in da se bo vedelo tedaj jasno, kakšen je politični položaj. Za sedanja pogajanja vlada veliko zanimanje, ker je splošno mnenje, da so značilne važnosti. Zlasti so optimistično razpoloženi vladni krogi, ki menijo, da se pogajanja razvijajo zelo ugodno in da ni več nepremagljivih zaprek, ki se ne bi mogle sporazumno odstraniti.

Zagreb, 17. avg. o. Današnji »Obzor« piše v političnem uvodniku: Danes se more domnevati, da želita zares obe stranki pri zagrebških pogajanjih sporazum, druga je seveda stvar, kakšen sporazum bi stranki želeli. Znano je, da je imel dr. Maček eno, vlada pa drugo nazi-

ranje o aktualnih političnih vprašanjih. Pogajalci se v začetku niso strinjali glede postopka, tem v vprašanju pa so se naglo složili, ker se je opustila zahteva po reviziji ustave v sedanjem času in splošni preureditvi notranjih razmer. Mnogo težje je bilo vprašanje sporazuma o zadevah, za katere so pogajalci menili, da se morejo sporazumeti. Dasi so se v tem takoj načelno sporazumeli, je bilo treba ta vprašanja praktično rešiti in najti pot, kako bi se oživila. Ta vprašanja obsegajo razmejitve in kompetence. Pri dolgotrajnih pogajanjih so našli tudi za to podlago. Tako so se razširile vesti, in sicer skeptične o rezultatu pogajanj, ker so bila odgojena, vendar pa pogajanja niso bila nikdar definitivno prekinjena in so sedaj prišla v zaključno fazo. Obravnavana so bila vsa glavna vprašanja in o mnogih je bilo doseženo soglasje. Razpravljalo se še razna vprašanja s področja kompetence, ki jim bodo morali strokovnjaki, preden se bo podpisal pričakovani dogovor, dati pravno obliko. No, dovolj je, da so pogajanja prišla v zaključno fazo, ne sme se pa misliti, da so vprašanja kompetence, ki se obravnavajo, lahka stvar. Nasprotno gre za zelo važna vprašanja. Zadeva se kljub temu nahaja danes v zaključni fazi, v zaključni zato, ker se bo notranji položaj v vsakem primeru razčistil. Ne more biti več odlaganja, ker je položaj zrel za eno ali drugo odločitev.

Predsednik vlade pri proslavi bitke na Ceru

Zagreb, 17. avg. o. G. Cvetković je sredi večerja v ožjem krogu svojega spremstva, danes dopoldne pa je obiskal podjetje »Jugoštampe«, katere vodstvo je prevzel danes ravnatelj Mijo Novak. Odtod se je odpravil v atelje kiparja Avguštinčiča, ki izdeluje kip »Mati Slezija« za spomenik Pilsudskega v Katovicah. Zvečer je predsednik vlade odpotoval iz Zagreba, ker se bo udeležil proslave 20letnice na Ceru.

Dobra volja Rusije

Vojaška pogajanja v Moskvi se nadaljujejo v duhu medsebojnega zaupanja in prijateljstva

Moskva, 17. avg. br. Delegacije angleškega, francoskega in ruskega generalnega štaba so imele tudi danes dve seji. Prva seja je trajala od 9.30 do 13., druga pa od 16. do 20.30. O razgovorih tudi danes ni bilo izdano nikakoli poročilo, ker je jasno, da drže vojaške zadeve v še večji tajnosti, kakor pa prejšnje politične razgovore. V krogih vseh treh delegacij samo naglašajo, da se razvijajo pogajanja v duhu medsebojnega zaupanja in prijateljstva.

Moskovski listi poročajo, da najbolje dokumentira dobro voljo in željo Rusije dejstvo, da je Stalin v zadnjih treh dneh dobil iz najrazličnejših pokrajin Rusije nad 160 brzojavk z resolucijami, ki so bile sprejete na oficirskih in vojaških zborovanjih. V teh resolucijah izražajo ruski vojaški krogi upanje na skorajšnjo sklenitev vojaške zveze med Rusijo, Anglijo in Francijo.

Pariz, 17. avg. w. Agencija Furnier poroča iz Moskve, da je pri vojaških pogajanjih že dosežen načelni sporazum. Kar se tiče Evrope, ni več nobenih spornih vprašanj, pač pa gre sedaj za vojaško sodelovanje na Daljnem vzhodu. Angleška in francoska delegacija sta glede tega zahtevali nova navodila svojih vlad.

Poskusi za onemogočenje sporazuma z Rusijo

London, 17. avg. br. Vesti iz Tokija, Rima in Berlina o okrepitvi protikomunističnega bloka s pristopom Japonske k nem-

Maršal Vorošilov in ruska vojska v francoskem zrcalu

K vojaškimi pogajanjem v Moskvi objavlja francoska zunanje-politična revija »L'Europe Nouvelle« poseben članek o maršalu Vorošilovu in ruski armadi, iz katerega posnemamo v dopolnilo našega nedeljskega članka za informacijo naših čitateljev nekaj odstavkov:

V Rusiji je danes vojska v posebnih časteh. Mesto, ki ga zavzema v življenju naroda, se ne da primerjati z nobenim drugim v tej državi. Že po svoji bogati uniformi se vojaški ločijo od ostalih državljanov, ki so običajni kakor pri nas ljudje v predmestjih. Radio povzdiguje patriotizem državljanov najmanj trikrat na dan. Domovina, domovina, domovina — ta beseda se neprestano ponavlja med izvajanjem narodnih pesmi, ki so skoro že povsem zamenjale stare boljševiske himne. Vsa ta propaganda je seveda tudi maršala Vorošilova dvignila na visok piedestal.

Do svojega 17. leta je bil Vorošilov mehanik in ključavničar, od leta 1922. dalje pa se je posvetil samo vojaškim zadevam. On ni nikak tehnik, ima pa polno pravega smisla, energije in upravnih sposobnosti ter pozna svoje delo. Razen tega je v občevarju izredno priazen in je vselej brezhibno obločen. Francoski in angleški oficirji so gotovo presenečeni glede strogega cerimoniala, ki velja v prostorih vojnega komisariata v Moskvi. V razgovorih maršal Vorošilov rad poudarja, da je rdeča armada vezana na tradicijo carske vojske, od katere je obdržala najmanj 50% vojaških običajev, tradicij in postopkov. Z malimi spremembami so bila pred štirimi leti spet uvedena stala oficirska imenovanja, izpadla je le beseda »general«. Posamezne stopnje generalov so sedaj naslednje: brigadni poveljnik, divizijski poveljnik, poveljnik armadnega zbora, armijski poveljnik prve in druge stopnje ter maršal.

Vorošilov je zlasti besen na one inozemske kritike, ki menijo, da je ruska vojska nekako orožništvo za domačo uporabo, ni

sko-italijanski vojaški zvezi označujejo v londonskih krogih za manevar, ki naj bi vplival na politična in vojaška pogajanja v Moskvi. Dočim je japonska vlada skrajno rezervirana in na ponovna vprašanja angleškega poslanika ni dala nikakega potrdila vesti, da bi prišlo do sklenitve trojne vojaške zveze totalitarnih držav, pravijo italijanski in nemški listi, da je Japonska že pristala na to, toda zaenkrat samo glede Rusije. V Londonu naglašajo, da želita Rim in Berlin s takimi manevari otežiti pogajanja v Moskvi in preprečiti vojaški sporazum. To pa ne bo uspelo, ker tudi Moskva predobro ve, koliko je bila ura.

Nov turški poslanik v Moskvi

Moskva, 17. avg. AA. Včeraj se je pripeljal semkaj novi turški poslanik Ali Hajdar Aktaj, bivši turški poslanik v Beogradu. Na postaji ga je pozdravil šef protokola komisariata za zunanje zadeve.

Poljske dobave Rusiji

Varšava, 17. avgusta. e. Včeraj so pričeli tu natovarjati v zvezi z nedavno sklenjeno rusko-poljsko trgovinsko pogodbo premog, električne kable in pločevino. V kratkem bo Poljska dobavila Rusiji 90.000 ton premoga, do konca leta pa 10 milijonov ton.

„Balkan Balkancem!“

Turški list »Džumhuriyet« objavlja uvodni članek znanega turškega poslanca in publicista Junusa Nadija pod naslovom »Balkan balkanskim narodom!«. V njem izraža med drugim zadovoljstvo nad pisanjem bolgarskih listov v zadnjem času, ko so se spet pojavili poskusi razbijanja bolgarsko-turškega prijateljstva. Opozarja med drugim tudi na uradne bolgarske zavrnitve vseh zlonamernih inozemskih vesti o nekakšnih dozdavnih bolgarsko-turških nesoglasjih, ki so samo izrodek bujne fantazije. Junus Nadi poudarja nato važnost gesla »Balkan Balkancem!«. V tej zvezi opozarja na izjavo bolgarskega ministrskega predsednika Kiosevanova, da se morajo vsa balkanska vprašanja urediti brez zunanje vmešavanja, med samimi balkanskimi narodi. Avtor je končno mnenja, da bo bolgarsko-turško prijateljstvo igralo v nadaljnjem razvoju Balkana še zelo važno vlogo.

Bolgarski listi objavljajo članek Junusa Nadija v daljšem izteku, vladni or-

„Balkan Balkancem!“

Poslednja številka revije »Freunde und Arbeit« objavlja članek predsednika vlade Dragiše Cvetkovića pod naslovom »Delavska zaščita in ureditev svobodnega časa v Jugoslaviji«. Uvodoma pravi članek, da bo prihodnje leto razstava organizacije »Freunde und Arbeit« v Beogradu, kakor je bilo že lansko leto domenično med nemško vlado in takratnim predsednikom jugoslovenske vlade dr. Milanom Stojadinovićem. G. Cvetković pojasnjuje v svojem članku med drugim, kako in zakaj je JRZ ustanovila svoj Jugoras: »Naš strokovni pokret sega s svojimi početki v prva leta sedanjega stoletja. To je v čase, ko še ni bilo Jugorasa. Zato se je zvezel z mednarodnim delavskim pokretom. Pred štirimi leti sem imel kot minister za socialno politiko in narodno zdravje občutek, da zahtevajo že dosežene izkušnje spremembo stanja našega sindikalnega pokreta. Široke množice delavstva so stale ob strani, kakor da bi pričakovale novo sindikalno organizacijo, ki jih bo vodila po novih potih. Naš delavec pač ni mogel razumeti miselnosti zanikanja nacionalne solidarnosti in obstoja. Prav tako ni moglo razumeti naše delavstvo doktrine razredne borbe do iztrebljenja. Ta ideologija razredne borbe je bila našemu delavstvu tuja, nerazumljiva in nesprejemljiva. Zato so bile naprave nje široke delovne množice od početka pasivne.«

Niti Narodna strokovna zveza niti Jugoslovenska strokovna zveza niso bile nikdar za »razredno borbo do iztrebljenja«, a tudi socialistične strokovne organizacije so vedle realno politiko in so bile vedno daleč od vsakega revolucionarnega delovanja. Nobena od naših obstoječih strokovnih organizacij se v Jugosloveniji ni pregrešila proti dolžnosti, ki jih nalaga solidarnost in obstoj našega naroda.

„Balkan Balkancem!“

Turški list »Džumhuriyet« objavlja uvodni članek znanega turškega poslanca in publicista Junusa Nadija pod naslovom »Balkan balkanskim narodom!«. V njem izraža med drugim zadovoljstvo nad pisanjem bolgarskih listov v zadnjem času, ko so se spet pojavili poskusi razbijanja bolgarsko-turškega prijateljstva. Opozarja med drugim tudi na uradne bolgarske zavrnitve vseh zlonamernih inozemskih vesti o nekakšnih dozdavnih bolgarsko-turških nesoglasjih, ki so samo izrodek bujne fantazije. Junus Nadi poudarja nato važnost gesla »Balkan Balkancem!«. V tej zvezi opozarja na izjavo bolgarskega ministrskega predsednika Kiosevanova, da se morajo vsa balkanska vprašanja urediti brez zunanje vmešavanja, med samimi balkanskimi narodi. Avtor je končno mnenja, da bo bolgarsko-turško prijateljstvo igralo v nadaljnjem razvoju Balkana še zelo važno vlogo.

Bolgarski listi objavljajo članek Junusa Nadija v daljšem izteku, vladni or-

Beležke

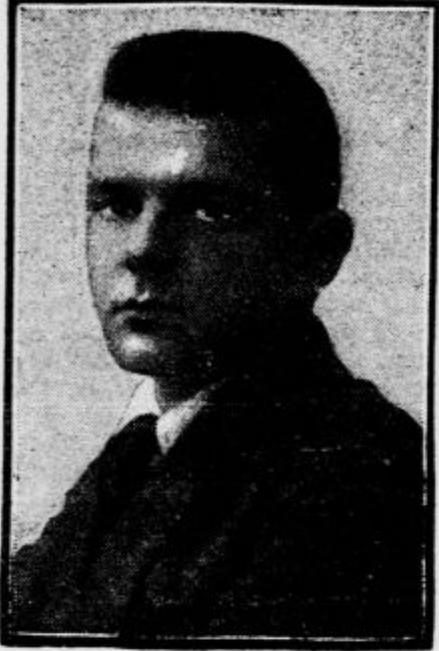
Pred petindvajsetimi leti:

V bitki na Ceru je padel

V spomin Preporodovcu in dobrovoljcu Avgustu Jenku

Ljubljana, 17. avgusta

V noči 16. na 17. avgusta 1914 je padel v prvi veliki bitki svetovne vojne v boju med Avstrijci in Srbi na Ceru jugoslovenski dobrovoljec v srbski vojski Slovenec Avgust Jenko, veliki kladivar v jugoslovenskem pokretu za osvoboditev vseh Jugoslovenov.

Dopolnil je komaj dvajset let. Bil je lep, močan fant in genialen mislec, plemenit v dejanju in žrtvovanju. Rojen je bil 8. aprila 1894 v Ljubljani na Gosposvetski cesti št. 8 kot prvorojenec premožnega peka in posestnika Avgusta Jenka. Oče in mati še živita in vdano prenašata bolečino zaradi plemenite žrtve svojega sina. Na rojstni hiši kladivarja Avgusta Jenka so ob 20-letnici njegove smrti 16. avgusta 1934 vzdihali Preporodovci in dobrovoljci spominsko ploščo z reliefom kladivarjeve roke, ovite s zlomljeno lipovo vejico. Sročili je minilo že 25 let od one noči, ko je Avgust Jenko tudi s svojo srčno krvjo potrdil in podpisal svoj program: »Dokler ne bomo spoznali, da je svoboda tem več vredna, čim več krvi je bilo prelito zanjo, in da brez velike in radovoljne žrtve sploh ni svobode, dotlej ne bomo se greti zanjo. Preroditi se moramo do dna, naša srca in naše duše mora prepoznati divji upor, ki nas bo vodil v borbo masčevanja, in iz te borbe bo vzklila resnična svoboda, ki bo nas vredna in ki bomo mi nje vredni.« Tako je zapisal Avgust Jenko-Nare Sanov v »Preporodu« 1. junija 1913 in že čez leto dni potrdil svojo idejo za žrtvovanje samega sebe.

Jeseni 1912 je prišel kot 18letni abiturient ljubljanske gimnazije na Dunaj. V Ljubljani so »kladivarje« že zanimali revolucionarni jugoslovenski pokret med srednješolsko mladino. Na Dunaju je zanesel Jenko ta pokret tudi med akademsko omladino. Dne 24. oktobra 1912 je izrekel kot novinec v tedanjem slovenskem akademskem društvu »Sloveniji« tele preroške besede: »Še ta generacija bo priča usode slovenskega naroda, ki si more iskati le v jugoslovanstvu pozitivni odgovor na svoj biti ali ne biti; zaradi tega se bo naslanjalo vse delo v »Slovenijo« stopajočih prvoletnikov na jugoslovanstvo misel in v njej iskalo rešitve.« To je bilo v prvih dneh po izbruhu balkanske vojne. Takrat se nihče ni slutil takšnega razpleta v svetovno vojno, kakršna je izbruhnila dve leti

Spomenik padlim junakom na Ceru, pri katerem bodo te dni velike spominske svečanosti

potem. In vendar je bistrovidni Avgust Jenko jasno napovedal svoji generaciji, kaj jo čaka. Vera v pravično stvar svojega naroda in slutnja, da se bliža odločilna ura, vse to je gnalo mladega kladivarja Jenka s strastno odločnostjo in naglico, da je vezal Ljubljano z Zagrebom in Beogradom v zvezo s Prago in Moskvo. To so bili odločilni trenutki v zgodovinskih dogodkih. Kdo je vedel, ali bo samo še eno leto, ali morda dve, ali se premakne čas nasproti tisočletnemu suženstvu? Morda pa že jutri!

V letu 1912-13 je med slovensko dijaško mladino zoral ledino pokreta do prve faze razvoja »Preporoda«. Leta 1914 je Jenko s tovariši razpredel pokret na ves jug in izdal dva zvezka znamenitega »Glasa Jugas«. Skoro za tem je oznanil Vidov dan 1914 usodno uro odločitve. Avgust Jenko je hitel s Dunaja preko Zagreba in Zemuna v Beograd in mesec dni nato je stal kot preprosti vojak dobrovoljec v prvi odločilni bitki pod Cerom. Bila sta izmed Slovencev takrat skoraj sama s tovarišem Vladislavom Fabjančičem. Drugi so bili razkropljeni drugod. Bila sta v 4. četi 2. bataljona v II. prekobrojnem polku kombinirane divizije pod Cerom.

Tisto noč od 16. na 17. avgusta 1914 je padel daleč od vseh, v srcu z mislijo na vse, za katere se je boril. Za vse Jugoslovane. Velik v dejanju, tih v žrtvovanju. Spomin nanj ostane mogočen kakor na junaka, ki mu ni enakega.

Dva nevarna požara ob koroški meji

Požig gostilniške verande — Strela je uničila domačijo

Guštanj, 17. avgusta
Delovni odsek akademikov je letos taboril mesec dni na Lešah pri Prevaljah. V šolskih prostorih so si uredili prijeten začasni dom, od koder so se dnevno razkropili po vasi in bližnji okolici, pomagati pri delu. Pri tem so opravljali še važnejšo nalogo, s katero so prihiteli v obsejne kraje. Šahjali so se v gostilni pri Čopu, kjer so tudi dobivali ceno, a tečno in zdravo hrano. Prejšnji teden so odšli. Takoj po odhodu je bila Čopova hiša, ki je znana daleč naokoli za neomajno zavedno, dekorirano z nekaterimi prečudnimi znamenji. A masčevanje je doseglo višek, ko je ponoči okrog 3. zjutraj izbruhnil v leseni verandi ogenj, ki ga je bil podtaknil neznan zlikovec. Zgorela je vsa velika lesena veranda s pohištvom vred in ogenj se je pri vratih vtihotapil tudi v gostilniške prostore. Ko so plameni zajeli že notranjost, se je zbudil gospodar v prvem nadstropju. Prihiteel je poslednji trenutek gasit, ko je bila omejitev požara še mogoča. Le s skrajnim naporom je rešil življenje sebi in družini. Škoda znaša nad 20.000 din. Z zadovoljenjem ugotavljamo, da je ta način obratovanja povzročil silno ogorčenje med prebivalstvom.

Po dolgi suši in vročini v juliju in v začetku avgusta, ki je prizadejala veliko škodo prebivalstvu naših obmejnih krajev, so

na Ceru je spomenik. Dva tisoč junakov spi pod njim in nad grobovi se vije senca bližnjih dni. To ni čas za besede. Ta vihar jih razprši kakor prah z razvalin, ako ni v srcu misli in vere, s kakršno je šel tisto noč mladi kladivar Jenko v boj na Cer.

Zaradi svetega spomina na plemenito žrtve se snoči tiho zbralo odposlanstvo Preporodovcev in dobrovoljcev pred Jenkovo rojstno hišo na Gosposvetski cesti v Ljubljani. Spominsko ploščo so mu okrasili z vencem in jugoslovansko trobojnico. Dobrovoljec kladivar Rajko Paulin je s spominskim nagovorom o pokojniku počastil spomin in se poklonil manom velikega junaka Avgusta Jenka:

»Tovariši! Nocojšno noč pred 25 leti je padel v bitki pod Cerom naš veliki vojak Avgust Jenko. Komaj je zastavil pero, da je pisal kremenite misli za revolucionarno ideologijo predvojnega »Preporoda«, je že odhitel ob napovedani uri v prvo vrsto borcev s puško. Zdalj gleda od onstran grobov v naš čas, ki je zopet nabrušen ostro do konice, in vprašuje: »O bratje, kako je v vas? So li vaše njive zorane?« — In mi? Po Tvojih stopinjah so hodili stotisoči in hodijo še in bodo hodili do konca. Še se oznanja Tvoja vera, prepričanje raste le še bolj, odkar prihaja spoznanje novih stotisočev, ki prihajajo za Teboj in za Tvojimi mrtvimi tovariši in hočejo obvarovati tisto, za kar si se žrtvoval Ti. Ne bo zaman Tvoja srčna kri. Spomin na Tvojo junaško smrt bo budil mlade rodove v pokolenja vseh Jugoslovanov. V hvalečnosti se Ti klanjamo ne le mi, zbrani tu v tišini, marveč vsi, ki jih je prerodila Tvoja kri, žrtvovana za svobodo nas vseh. Slava Tvojemu spominu!«

Tiho si odšel od nas, v tišini se Ti klanjamo, da ne razžali Tvojega spomina šum današnjih viharov dni.

Je zadovoljila vse gledalce. Izbrane točke nam je predvajala vrsta bratov iz Ljubljane, ki jo je vodil br. Forenta, in jo čela vso pohvalo. Ljubke kuharice, Sokolice naše sokolske čete iz Grahovega so izvajale pristočno telovadno sestavo sestre Novljanove in si osvojile vsa srca. Kot zadnja točka sporeda je bil nastop čete vojakov s puškami pod vodstvom br. poročnika Obradoviča. Odmevajočih korakov se je četa v nekaj trenutkih razvrstila po telovadišču in začela z vajami. Vsa v posameznih gibih skladna in strunna izvedba je napravila na vse mogočen vtis. Frenetično plaskanje in odobravanje ni hotelo pojenjati. Burno pozdravljena je vojska po izvršenem mimohodu pred častno tribuno zapustila telovadišče. Telovadbi je prisostvovalo nad 800 gledalcev. Po smetju državne zastave so vsi navzoči zapeli »Le naprej brez miruc«. Nato se je razvila pred

Sokolščkim domom in v vseh prostorih doma splošna narodna veselica.

Velik sokolski praznik je za nami. Smatramo za svojo dolžnost, da vsem, ki so pripomogli k takemu velikemu moralnemu in »gnotnemu« uspehu, izrečemo najiskrenejšo, bratsko zahvalo. Prav posebno pa se zahvaljujemo naši hrabri narodni vojski, ki je dala naši manifestaciji poseben sijaj. Globoko hvaležnost dolgujemo g. div. viz. generalu Lavu Rupniku za njegovo naklonenost. Visoko cenimo požrtvovalnost brata poročnika Obradoviča, ki je v tako kratkem času tako dovršeno izvedel vojske. Vsa zahvala bratom Sokolom iz Ljubljane in vsem edincem obsejnega sokolskega okrožja od Planine do Starega trga, ki so, zavedajoč se pomena tega nastopa v Cerklji, prihiteli k nam v bratsko pomoč. Sokolska ideja se je s tem nastopom v naši dolini močno okrepila.

Za sokolski dom v Rogaški Slatini

Rog. Slatina, 17. avgusta

Pred zaključkom glavne sezone priredi Sokolsko društvo v Rogaški Slatini v soboto dne 19. t. m. zvečer telovadno akademijo v veliki dvorani Zdraviliškega doma. Nastopili bodo vsi oddelki telovadnega članstva, pevsko društvo »Sloga« pa bo zapelo nekaj mičnih pesmic iz svojega bogate repertoarja. Ako ne bo kakih zaprek, nas bodo posetili tudi naši Olimpijci, ki

bodo s svojim nastopom gotovo najbolj poživili telovadni spored in zadivili mednarodno občinstvo, ki se je tukaj znašlo z vseh delov sveta. Ker je čisti dobiček namenjen dograditvi sokolskega doma, je pričakovati letos rekordnega obiska temboj, ker je med gosti baš sedaj mnogo pripadnikov sokolstva, domačini pa so itak vsako leto zvesti posetniki sokolskih telovadnih prireditev in bodo gotovo letos tudi. Toraj na svidenje v soboto ob pol 9. Zdravo!

Kmetijski praznik v Bohinju

Gorenjska Društva kmetijskih fantov in deklet priredijo v nedeljo, dne 20. avgusta velik kmetijski praznik s sodelovanjem gorenjskih kmetijsko-gospodarskih in kulturnih organizacij.

S P O R E D:

- Ob 9. uri sprejem zastopnikov in gostov na kolodvoru v Boh. Bistrici.
- Ob 10. uri dopoldne vs. masa pri Sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru.
- Ob 11. ure dop. do 1 ure popoldne ogled zanimivosti Bohinja in vožnja po jezeru.
- Ob 1. uri zbirališče kmetijskih, gospodarskih, obrtniških in drugih delovnih skupin pri St. Fužini na Trati; nastopijo: orači, terice, predice, oglarji, drvarji, tkalci, izdelovalci škafov in pip. kmetijska svatba.
- Slavnostni odhod povorka z godbami na čelu na tekmovališču na Polje.
- Ob 3. uri popoldne otvoritev kmetijske

ga praznika s slovesnim dviganjem državne zastave (državna himna).

7. Kmetško mladinsko zborovanje. Nastopijo zastopniki Zveze kmetijskih fantov in deklet iz Ljubljane in zastopniki srbskih, hrvaških in čeških kmetijskih mladinskih organizacij.

8. Zaključek zborovanja s himno »Hej Slovane«.

PRIDITE NA PRVI TRNOVSKI SEJEM!

V NEDELJO 20. AVGUSTA POPOLDNE

Domače vesti

* Četrtniška vožnja za učiteljski kongres. Poročali smo že, da se bo začel v soboto v Banjaluki učiteljski kongres JUU. Osrednji odbor JUU je zaprosil že pred časom za ugodnost četrtniške vožnje, kakor so uživajo za kongrese tudi ostale organizacije. Prošnja pa vse doslej ni bila rešena. Šele včeraj je dospelo rešenje, da je prometno ministrstvo dovolilo vsem udeležencem na glavni skupščini JUU za potovanje v Banjaluko četrtniško vožnjo. Članstvo JUU, ki potuje v Banjaluko, naj kupi odhodni postaji polovično vozovnico, obenem pa zahteva predpisano tiskovino K 14. Z vozovnico in legitimacijo K 14. se bodo lahko brezplačno vrnili do odhodne postaje. Uprava dravske sekcije JUU je rezervirala za one delegate, ki bodo odpotovali iz Ljubljane v soboto zjutraj poseben vaгон, ki bo preko Sunje potoval naravnost v Banjaluko. V Banjaluki bo pričakal ljubljanske delegate predstavnik ljubljanske sekcije, ki jim bo razdelil nakaznice za stanovanja in dal vsa ostala navodila.

* Jesensko potovanje s parnikom »Kraljica Marija«. Z odhodom 15. septembra iz Monte Carla nastopi S/S »Kraljica Marija« zelo zanimivo krožno potovanje po severni Afriki. Pristajala bo v sledečih lukah: Malta, Sousse (Tunis), Tripolis, Homs (Tripolis), Aleksandrija, na povratku se pa ustavi še v Dubrovniku, Splitu in Benetkah. V vsakem pristanišču bo stala ladja dosti dolgo, da si bodo mogli potniki ogledati vse zanimivosti mesta in okolice. V Egiptu je predviden ogled piramid in sfinge, dalje izlet do Karnaka in Luksorja, kjer si bodo izletniki ogledali veličastne ostanke staroegiptijske civilizacije. Cena potovanja je od 4500 din dalje. Jugoslovanski potniki se lahko vkrcajo že 11. septembra v Dubrovniku, kjer bo »Kraljica Marija« pristala pred zaključkom prejšnjega potovanja. Pri vkrcanju v Dubrovniku se cena povzra za 10%. Vsa pojasnila daje: Jugoslovanski Lloyd d. d. Zagreb, Gunduličeva 3, telefon 32-51, 32-52 in vse biljetarne Putnika. (—)

Porjaveti morete sedaj na 2 načina:

1. Lahko se polagoma navadite na sonce, kar je najpametnejše. V tem primeru uporabljajte kremo NIVEA!
2. Lahko pa ostanete tudi dolgo na soncu in hitro porjavite. Tedaj potrebujete ULTRA-OLJE NIVEA s pojačano zaščito pred pekočimi svetlobnimi žarki.

* Zajezerski »puščavnik« pri Triglavskih jezerih, kakor je kristol trboveljskega šolskega upravitelja G. A. Bega, poročevalec o kraljevem obisku Triglavskega pogorja, je bil zaradi tega pridevka (puščavnik brez narekovaja) neprijetno presenečen. Pravi, da je za planince lahko karsibodi, a za javnost ne more veljati kot pravi puščavnik, čeravno že nad 10 let preživlja šolske počitnice v tem alpskem raju (pri jezerih ima prav skromno kočico). Vsekakor je nenavaden puščavnik, ker ima pri sebi — ženo in sina. — Ničče pa ni omenil v poročilih (tudi beograjska »Politika« ne, ki je imela v kraljevem spremstvu svojega poročevalca), da je na pragu planskega doma pri jezerih pričakovala kralja tričlanska Begova družina in mu je v imenu domačinov koče izrekla Begova soprega Pavla (tudi učiteljica v Trbovljah) prav prirčno dobrodošlico ter mu izročila krasen »bohinjski šopek« (njeno lastno delo). Kralj se je toplo zahvalil in odredil, naj šopek varno spravijo v mah ter odnesejo z njim v dolino. In res je kraljevo spremstvo proti Komni drugi dan videlo, kako je škatlo s šopkom varno nosil eden spremljevalcev-pogranicarjev. Gotovo krasni ta šopek kraljevo sobo v Svobodu in ga spominja na lepo triglavsko turo. »Puščavnikove« oče.

* Neurje na Notranjskem. V ponedeljek popoldne je huda nevihta obiskala Notranjsko dolino. Med silnim treskanjem je bilo kakor iz škatla, kmalu pa je tudi začela padati toča, ki je neusmiljeno klestila in so poleg Loča in Starega trga zlasti prizadele vasi Dane, Jezero, Podlož in Podcerkev. Uničeno je sadje in poljski pridelek. Škoda je prav znatna, zaenkrat ocenjena je na 50.000 din.

— Proti trdi stolici in zlati žili, združeni z navalom krvi, utripanjem srca in glavobolom je naravna »Franz-Josefova« grenka voda že od davnine preizkušeno domače sredstvo. Prava »Franz-Josefova« voda malo učinkuje in sigurno odvarja, a povrh tega tudi v zastarelih slučajih ne odreče.

(Iz: rev. S. št. 30474/35)

* Strah pred ubijalcem. V Sisku je te dni trgovec in hišni lastnik 29-letni Gjur Rukovina ustrelil na kopaljšču nekaj let mlajšega, v vsem kraju in okoliščini znanega in čislanskega Dimitra Dimića, ki mu je baje prevzel zaročenko takrat, ko je Rukovina služil svoj kadroviški rok neke v južnih krajih. Svoji bivši izvoljenki je baje Rukovina že pred tedni pisal, naj bo pripravljena, da bo on svoje tekmece ubil. Pred dnevi je Rukovina odslužil svoj rok in se vrnil domov v svojo trgovino. Oni dan je odšel na plažo, kjer se je njegova nekdanja izvoljenka kopala v družbi Dimića, uslužbenca Teslićeve tvornice, in znanega sportnika. Kakor je bilo videti, se je Dimić resno zavezal za nekdanje dekle Rukavine. Rukovina je pred odhodom na kopaljšče svojemu uslužbencu povedal, da ga ne bo nazaj, ker gre na lov na »dvonožne živali«. V svojem trgovskem lokalu je po svoji čudaki naravi uredil nekakšno streljanico in je večkrat z revolverjem streljal v tarčo, ki je bila razobešana na steni. Uslužbenec je opazil, da je njegov šef vzel tri revolverje in da se je vse žepe nabasal z municijo. Svojo nekdanjo izvoljenko je motril nekaj ur, a ko se je vračala domov ji ni storil nič zalega, pač pa je Dimića ustrelil iz zasede. Takrat na plaži ni bilo več kopalcev in je morilec svoji žrtvi stopil še na prsa in na ves glas vpil: »Zdaj si pa dobiš, kar si škali!« — Potem je potegnil iz žepa malo svečo in poleg glave umorjenega prižgal. Zločin je bil izvršen v večernih urah, a drugi dan so vedeli pripovedovati okoliški prebivalci, da je morilec visoko na nekem drevesu opazoval, kako so njegovo žrtev odkrili in odnesli. Zdaj ga iščejo vsepovsod in ves okoliš je pred njim v velikem strahu.

u— Sokol Ljubljana—Zgornja Šiška va. bi brate in sestre ter naraščaj na sestanek, ki bo drevo ob 20. v Sokolskem domu, da se porazgovorimo o izletu v Kamniško Bistrico v nedeljo 20. t. m. in o proslavi kraljevega rojstnega dne.

Dr. FINKOVA

od 18. avgusta do 7. septembra NE ORDINIRA

u— Združenje trgovcev v Ljubljani naznanja: Vpisovanje v trgovsko strokovno nadaljevalno šolo se vrši za vse razrede od 28. avgusta do 2. septembra 1939. vsakokrat od 9. do 11. ure in od 14. do 17. ure, razen v soboto popoldne, v pisarni Združenja trgovcev, Trgovski dom. Novinci morajo biti stari 14 let in morajo pri vpisovanju predložiti zadnje šolsko spričevalo, zdravniški izvid in učno pogodbo. Za sprejem je treba imeti najmanj dokončano višjo narodno šolo ali pa tri razrede dovršene srednje ali meščanske šole. Z manjšo predhodno izobrazbo, bodo sprejeti učenci le v primeru zadostnega prostora. Novinci, ki so dovršili nižjo srednjo ali meščansko šolo, bodo pogojno sprejeti v drugi razred. Vsak učenec plača pri vpisu 400 din šolnine, novinci pa še din 100 vpisnine. Učenci-ke III. razredov plačajo poleg šolnine še 100 din oprostnine. Pri vpisu predloži vsak učenec lanskó spričevalo. Popravni in jesenski zaključni izpiti bodo v sredo dne 30. avgusta t. l. od 14. ure dalje. Podrobnosti bodo razvidne na šolski deski. Redni pouk se prične v ponedeljek dne 11. septembra 1939. (—)

Specijalist za otroške bolezni dr. V. STACUL

od 18. VIII. do 3. septembra NE ordinira

u— Majhen vzrok, velika senzacija. V Ljubljani je firbec doma, to vemo. Se prav posebno pa je vdomečen v poletnih dneih, ko je izven kongresov in manifestacij tako malo pouličnih senzacij. Včeraj popoldne je spet enkrat bil na val radevednih ljudi in sicer se je kolekcija firbe zbrala na trimostju. Kaj se je zgodilo? Eh, kaj, nekaj čisto mahnega, neznanega, pa vendar dovolj razburilnega. Nekomu je ušla udomačena veriverica. Sirote je pobegnila na notranji obod mostu, tam je potem begala po ozkem robu, zdaj zadržavana od konice čevlja. zdaj lovljena z vajeno roko. Ljudje, ki so prav tisti čas, bilo je ob 10. popoldne, hoteli na živiliški trg, zlasti služkinje, gospodinjice in otroci, vse se je zbiralo ob mostu, dokler ni prišel stražnik, ki je povabil ljudi k razhodu, da je tramvaj spet lahko nemoteno obratoval. K sreči je medtem bila senzacija tudi že končana. kajti lastnik je upelano veriverico spet ušel in to cvilečo odnesel s seboj nekam na dolenjo stran Ljubljane.

Iz Celja

u— Na drž. realni gimnaziji v Celju bo do popravni in razredni izpiti 28. in 29. avgusta, nižji in višji tečajni izpiti 30. in 31. avgusta od 8. dalje. Vpisovanje v prvi razred bo 1. septembra, za 2. do 8. razred 2. septembra in za učence iz drugih zavodov 4. septembra, vsakokrat od 8. do 11. Otovitvena služba boja bo v četrtek 14. septembra ob 8. v Marijini cerkvi. Podrobnosti razpored je objavljen na zavodu.

u— Koncert vojaške godbe, ki bi moral biti snodi bo v ponedeljek 21. t. m. ob 19.30 pred magistratom.

u— Osebná vest. Za profesorico na ptujski gimnaziji je bila imenovana dipl. filozofka ga. Sonja Stojanova, hčerka notarja g. dr. Stojana.

u— Iz rudarske službe. G. inž. Ciril Pod. krajšek pri drž. rudniku Zabukovca je bil imenovan za višjega pristava.

u— Zlomil si je hrbtnico. Ko je 37letni delavec žele Jakob na Teharju delal na neki hiši je padel več metrov globoko, da se je zlomil hrbtnico. Nezvestnega so pripe. ljali v celjsko bolnico, kjer so mu nudili prvo pomoč, vendar je njegovo stanje tako težko, da je malo upanja, da bi okrevail.

u— Kmetijska šola v št. Jurju ob j. žel. prične v drugi polovici septembra novi letnik, za katerega je še čas vložiti prošnje. Tisti kmetiči sinovi, ki se žele izobraziti v teoretičnem in praktičnem kmetijstvu, zlasti v poljedelstvu in živinorej, sadjarstvu in vrtnarstvu, pa tudi v vseh drugih panogah kmetijstva, naj takoj vložijo svoje prošnje na ravnanstvo šole. Izobrazba v kmetijstvu je danes vsakemu kmetiču-mu gospodarju bolj potrebna kot kdajkoli prej. Saj brez te se bo težko obdržal na kmetiji. V to šolo se lahko prijavijo tudi tisti kmetiči sinovi, ki bi letos morali odslužiti vojaški rok, ker ga lahko preložijo na prihodnje leto. Stroški tega šolanja so itak nizki, saj jih večidel krije banska uprava, da jih vsak kmetič posestnik lahko zm

Gospodarstvo

Podržavljenje radijskih postaj v Beogradu in Zagrebu

Iz Beograda nam poročajo, da so včeraj »Službene novine« objavile uredbu, ki jo je izdal ministrski svet na predlog poštne ministra, s katero se odzema družbi Radio d. d. v Beogradu koncesija za izgraditev in obratovanje radijske oddajne postaje v Beogradu, pridobljena s pogodbo od 4. februarja 1928; enako se odzema družbi Radio d. d. v Zagrebu koncesija za ojačenje in obratovanje radijske oddajne postaje v Zagrebu, pridobljena s pogodbo od 4. februarja 1928. Uredba nadalje določa, da bo poštni minister določil dan, ko morata obe družbi opustiti nadaljnje obratovanje. Uredba je z včerajšnjim dnem dobila obvezno moč. Druga uredba ministrskega sveta, ki je prav tako objavljena v »Službenih novinah« pa vsebuje določbe o razlastitvi zemljišč za radiofonske objekte.

Uredba o odvzemu koncesije radijskim oddajnicam postajama v Beogradu in Zagrebu je bila izdana na osnovi pooblastila finančnega zakona za tekoče leto, ki pravi: Poštni minister se pooblašča, da v soglasju z ministrskim svetom z uredbo z zakonsko močjo odvzema družbama Radio d. d. v Beogradu in Radio d. d. v Zagrebu izdano koncesijo, ali pa sklene s tema družbama za njune dosedanje okoliščine pogodbo o izgraditvi in izkoriščanju novih radijskih oddajnih postaj z releskimi postajami v Skoplju, Sarajevu in Splitu. Glede državne radijske postaje v Ljubljani, pa pooblašča finančni zakon poštne ministra, da sklene v soglasju z ministrskim svetom za njen dosedanj pogodbeni okoliščini pogodbo s Prosvetno zvezo v Ljubljani o graditvi in izkoriščanju nove postaje v Ljubljani z relesko postajo v Mariboru (ta pogodba je baje že sklenjena). Nadalje določa finančni zakon, da je ves material, uvožen iz inozemstva in namenjen za izgraditve radijskih oddajnih postaj oproščen plačevanja carine, skupnega poslovnega in luksuznega davka in drugih samoupravnih in državnih davčnin, če se ta material ne izdeluje v državi, in to na osnovi specifikacij, ki jih potrdi poštno ministrstvo. Končno določa finančni zakon za primer, če se koncesija odvzema, da bo finančni minister dal na razpolago sredstva za izplačilo pravične odškodnine družbama in za zgraditve novih radijskih postaj. Obenem predpisuje ministrski svet na predlog poštne ministra uredbo o gradnji novih radijskih oddajnih postaj, o ustroju radiofonske službe in o njenem izkoriščanju.

Ze v avgustu lanskega leta se je poštno ministrstvo obrnilo z aktom na družbo Radio d. d. v Beogradu, v katerem je zahtevalo pristanek delničarjev, da prodajo državi svoje delnice. To je bilo v dobi, ko se je začela volilna kampanja. Tudi po lanskih volitvah vprašanje podržavljenja radiofonije ni bilo odstavljeno z dnevnega reda. Kako je mišljeno, prav za prav, to podržavljenje, še ni docela jasno, vsekakor pa je računati s tem, da bo v bodoče država sama v lastni režiji gradila postaje, katerih obratovanje pa bo lahko dela in zakup. Koncesija družbe Radio d. d. Beograd bi potekla po pogodbi 24. marca 1944. Tega dne bi po pogodbi prešle vse instalacije in vse nepremičnine brez odškodnine v državno last. Kakor je razvidno iz gori citirane uredbe, pa bo vlada izvedla podržavljenje še pred potekom koncesijskih rokov, zato se z uredbo razveljavijo koncesije zagrebški in beograjski družbi.

Kako bo z ljubljansko oddajno postajo, slika še ni jasna. Znano je, da je sedanja ljubljanska postaja državna last in je le izkoriščanje te postaje izročeno Prosvetni zvezi v Ljubljani. Nedavno smo čuli, da je s Prosvetno zvezo sklenjena nova pogodba o izgraditvi in izkoriščanju poveča-

ne postaje v smislu § 84 finančnega zakona.

Z vprašanjem radiofonije v državi se bširneje bavi »Nezavisna Tribuna« v svoji zadnji številki, kjer pozdravlja načelo, da mora biti radiofonija v državnih rokah. Pristavlja pa, da je treba to načelo izvesti enako v vsej državi in ne tako, da bi bile radijske postaje v enem delu države državne ustanove, v drugem delu pa ne.

Izjava poštne ministra

O prilik objave uredbe o razlastitvi za potrebe radiofonije in o odvzemu koncesij družbama Radio Beograd in Radio Zagreb je dal poštni minister Jovan Altiparmakovi zastopnikom tiska naslednjo izjavo: V izjavi, ki sem jo dal tisku maja letos, sem napovedal, da se bo vprašanje naše radiofonije v kratkem končno rešilo. Po finančnem zakonu za leto 1939/40 sem dobil pooblastilo, da v soglasju z ministrskim svetom sklenem nove pogodbe s koncesionarnimi družbama ali pa da odvzamem izdane koncesije, ki potekajo, in sicer zato, da prevzame država v svoje roke rešitev radiofonskega vprašanja. Po vsestranskem proučevanju dobrih in slabih strani zasebne in državne iniciative v radiofoniji, je kr. vlada prišla do sklepa, da je koristnejše, da se država oklene tega dela, ki je obsežno tako po višini investicij, kakor po svoji splošni koristnosti. Nato sem predložil ministrskemu svetu uredbo z zakonsko močjo za odvzem koncesij ter uredbo o razlastitvi obstoječih postaj, kar je ministrski svet sprejel.

Radiofonija je pri nas šele v povojih, čeprav je v vseh državah že na visoki stopnji. Na 100 prebivalcev ne pride v Jugoslaviji niti en radijski naročnik. Razvoj radiofonije je šel v ostalih evropskih državah v gigantskih korakih. Madžarska ima 9 radijskih postaj z 280 kw, češkoslovaška republika je imela 10 postaj z 435 kw, Norveška 21 postaj z 396 kw, Poljska 14 postaj z 836 kw, Švica 6 postaj z 218 kw, Nemčija 37 postaj z 1266 kw itd. Slabi razvoj naše radiofonije je treba pripisati sistemu zasebnih koncesij. Vsaka zasebna koncesija ima svoj konec, ko vse instalacije pripadejo državi, pa zasebne družbe ne morejo zmanjšati svojega dobička s povečanimi investicijami. Država pa gleda pri tem vprašanju ne samo na dobiček, temveč tudi na dolžnost, da začnejo splošnim po potrebam, čeprav pri tem nima dobička. Radiofonija se sedaj naglo razvija in sedaj ne more predvideti kakšne napake bodo nastopile čez 10 ali 15 let in kakšne naloge se bodo pojavile v tem času v radiofoniji.

Program novih investicij

Državna politika na polju radiofonije bo težila za tem, da se največji del dohodkov od nje uporabi za njen razvoj, njena izpopolnitev pa jo bo naredila pristopno najširšim ljudskim slojem. Investicijski radiofonski načrt je izdelan. V ministrstvu so predvidene tri etape za graditve radiofonskih postaj iz lastnih dohodkov. V prvi etapi bosta zgrajeni beograjska radiopostaja, ki bo imela 120 kw, zagrebška pa 60 kw, dogradila pa se bo tudi skopljaska, ki bo imela 20 kw. V drugem razdobju bo zgrajena postaja v Sarajevu, ki bo imela 20 kw, in releske postaje v Splitu (10 kw) in v Dubrovniku (tudi 10 kw). V tretjem razdobju bodo zgrajene manjše releske postaje v Banjaluki, Nišu, na Cetinju in v Subotici, kakor tudi v drugih mestih, kjer se bo pokazala potreba, a z namenom, da se omogoči povsod poslušanje z najmanjšimi in najcenejšimi aparati. Vse te postaje ne bodo imele svojih lastnih sporedov, niti svoje posebne valovne dolžine, temveč bodo po večini samo prenašale: sporede beograjske in zagrebške, pozmaje pa tudi skopljaska in sarajevske postaje. Oddajale bodo na skupnem valu S tem programom zgraditve novih postaj in z organizacijo primernih sporedov se skupni dohodki od radiofonije, če skromno računamo, predvidevajo za 15 let na okrog pol drugo milijardo din. Ta denar se bo v največji meri porabil za izplačilo investicij, za izvedbo programa ter za izpopolnitev in razširjenje radiofonskih postaj. En del bo seveda dobila kot čist dobiček država. V ministrstvu za pošto telegraf in telefon se izdeluje uredba o organizaciji radiofonije, ki bo omogočila svobodno poslovanje posameznih radijskih postaj ob potrebnem nadzorstvu.

Spremembe pri Splošnem jugoslovenskem bančnem društvu

Kakor je znano, je pri Splošnem jugoslovenskem bančnem društvu dobil večino delnic nemški kapital (dunajska Creditanstalt in berlinska Deutsche bank) in so bile že ob koncu julija v tej zvezi napovedane spremembe v upravnem svetu. V tork je bila v Beogradu 21. redna letna skupščina delničarjev Splošnega jugoslovenskega bančnega društva. Na skupščini so pri volitvah upravnega sveta izpadli dosedajni člani Otto Freund, Edmundo Goldschmidt in Oskar Pollak, na novo pa so bili izvoljeni generalni direktor berlinske Deutsche Bank Herrmann Abs, nadalje dr. Ludvik Fritscher iz Dunaja kot predstavnik banke Creditanstalt-Bankverein in končno nemški generalni konzul v Beogradu Franz Neuhausen. Od dosedanjih članov so ostali v upravnem svetu: dr. Ivo Benković iz Ljubljane, Nikola Berković iz Sarajeva, Robert Geheude iz Bruslja, dr. Joham z Dunaja, dr. Vasilje Jovanović iz Beograda, dr. Emil Müller iz Basla, Paul Ramlot iz Bruslja, dr. Ivan Ribar iz Beograda in Tanasije Zdravković iz Beograda. Mesto predsednika je ostalo nadalje nezasedeno, podpredsednika pa ostaneta, kakor doslej dr. Joham z Dunaja in Paul Ramlot iz Bruslja. V direkciji banke je postavljen kot predsednik Georg Saal poleg dosedanjih direktorjev.

Iz letnega poročila Splošnega jugoslovenskega društva je razvidno, da izkazuje bilanca za preteklo leto čist dobiček v višini 3.01 milijona din (v prejšnjem letu 4.08) s prenosom dobička iz prejšnjega leta, ob čemur čisti dobiček 4.53 milijona din. Občni zbor je sklenil izplačati delničarjem 4% dividendo, za kar je potrebno 2.4 milijona din, in dodeliti fond za amortizacijo nepremičnin z zneskom 0.5 milijona din.

Po odbitku dotacij, predvidenih v pravilih se preostanek v višini 1.3 milijona din prenese na novi račun. Bilanca za preteklo leto zaznazuje precejšnjo likvidnost. Gotovine je skupaj s kratkoročnimi državnimi blagajniški zapisi izkazana v višini 115 milijonov din (prejšnje leto 99), vloge na knjižnice in tekoči račun pa znaša 253 milijonov din (prejšnje leto 272). Naložbe banke v meničnih posojilih in kontokorrentnih posojilih so znašali lani ob koncu leta 190 milijonov din (prejšnje leto 229).

Tudi zbornični trgovinski odsek proti cepitvi sedanje skupne zbornice

Včeraj smo poročali o seji industrijskega odseka Zbornice za TOI, ki se je glede na razne akcije za ustanovitev posebnih zbornic soglasno izjavil proti katerikoli cepitvi obstoječe skupne zbornice. Včeraj pa je imel sejo industrijski odsek, ki je prav tako razpravljal tako o akciji za ustanovitev posebnih obrtnih kakor tudi posebnih industrijske zbornice ter o stališču, ki naj ga zavzame glede na te akcije. Po končani temeljiti razpravi je trgovinski odsek soglasno sprejel naslednji sklep:

Trgovinski odsek Zbornice za TOI je na svoji seji dne 17. avgusta 1939 razmostril položaj, ki je nastal zaradi akcij, da bi se posamezni odseki izločili iz skupne zbornice v samostojne zbornice. Na podlagi izčrpane razprave je prišel do soglasnega sklepa, da narekujejo obstanek zbornice v sedanjem obsegu važni narodni, gospodarski in stanovski interesi, in se odsek ne more izjaviti za katerikoli cepitev obstoječe skupne zbornice. Odsek je podrobno razmotril pobude, iz katerih so nastale akcije za cepitev zbornice in ni našel povič, da bi svoje stalno poudarjano načelo skupne zbornice izpreminjal.

Da bi se pri nadaljnjem razpravljanju o zborničnem vprašanju postopalo skladno z ostalimi odseki, je bil na seji izvoljen štirčlanski odbor (za predsednika g. A. Smrkolj, člani gg. Hrastelj, Fazarinc, Tavčar in kot namestnik g. Cukala), kateremu je poverjeno, da stopi v stik z ostalimi odseki.

Gibanje zaposlenosti v Sloveniji

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani objavlja podatke o gibanju povprečnega števila članov v mesecu juliju. Prejšnji mesec nam je statistika za junij pokazala relativno slab razvoj, saj je od maja do junija število zavarovancev sezonsko naraslo le za 760 članov medtem ko je lani v istem mesecu znašal sezonski dvig 3170 članov, predlanskim pa 4095 članov. Najnovejša statistika za julij pa nam kaže, da je bil sezonski dvig zaposlenosti v tem mesecu večji tako da smo deloma nadoknadili zaostanek iz prejšnjega meseca. Od junija do julija se je namreč število zavarovancev povečalo za 1932, medtem ko se je lani v istem razdobju povečalo le za 318. V juliju je skupno število zavarovancev naraslo na 106.452 in je bilo pri tem številu za 2548 večje nego lani v juniju (v juniju je znašal ta enoletni prirastek le 934, v maju pa je dosegel 3344). V obeh zadnjih mesecih, to je od maja do junija, je znašal let

Angleška rezervna mornarica je mobilizirana

V Weymouthu se imeli pred kratkim parado 130 rezervnih vojnih ladij z 12 tisoč pomorskih rezervnih častniki in mornarji

Stoletnica fotografije

Francoz Daguerre in njegov genialni izum

Francozski dekorativni slikar Daguerre je eden izmed redkih izumiteljev, ki se jim je sreča s slavo nasmešila še za življenja. Njegovi poskusi s srebrno ploščo, ki je po jedovi kopeli postala občutljiva za svetlobo, so mu prinesli takojšnje priznanje. Daguerrov izum je bil patentiran v Angliji dne 14. avgusta 1839 in tako lahko govorimo letos o stoletnici fotografije.

Britski patent si je kmalu utrl pot v svet. Že pet dni potem, ko je bil patent objavljen, je bila razglašena splošna uporaba Daguerrovega postopka. Prve dni

septembra so po vseh večjih evropskih mestih, zlasti v Londonu, Parizu in Berlinu prodajali nove fotografske aparate francoskega izvora. Optiki so seveda skušali tudi priti na svoj račun in so se začeli okoristi z daguerretipijo ter izdelovati lastne kamere.

Zastavili so pot tam, kjer še danes ni končana. V sto letih se je fotografija razvila do neslutene višine, postala je pripomoček umetnosti in znanosti, ki se ima v veliki meri zahvaliti za svoj napredek Francozu Daguerreu in njegovemu genialnemu izumu pred sto leti.

Strela udarila v letalo

Štirje potniki in mehanik so utonili v morju, pilot se je po čudežnem naključju rešil

Letalo angleške družbe British Airways, ki je prevažalo potnike na progi London-Kodanj-Stockholm, je postalo 15. t. m. žrtev nevihte in strele. Ob 13. uri 3 min. ture ob belem dnevu, je tresčilo v morje na voznici iz Hamburga v Kodanj takozvanem Storstömskem mostu, ki je oddaljen komaj 800 m od kopne zemlje.

Očividci pripovedujejo, da se je nesreča primerila med nevihto, ko je strahovito grmelo. Letalo je bilo kakšnih 200 m nad morjem, ko se je vžgala strela in udarila v aeroplan, ki se je takoj zavil v plamene in dim in padel v morje. Ljudje, ki so videli nesrečo, so poskrbeli, da je na kraj nesreče odšel motorni čoln. Upali so, da bo mogoče rešiti potnike, toda iz valov so potegnili samo hudo ranjenega pilota. Ostali so že utonili.

Pilot se piše Wright in je angleškega rodu. Povedal je, da je bilo poleg njega v letalu pet oseb, in sicer mehanik ter štirje potniki. Vsak je bil druge narodnosti. Simonon je bil American, Crossby Anglež, Castello Mehčan, Reuss Nemec. Vsi so pri padcu aeroplana izginili pod vodo. Tudi pilota bi bila dohitela enaka smrt, da ga ni pri padcu vrglo s sedeža. Zlomil si je roko, kljub temu pa je plaval proti Vordingborgu, kjer so ga opazili ter mu vrgli rešilno bojo. Ob nji je manevriral tako dolgo, dokler ga niso popolnoma izčrpanega potegnili na suho. Trupel ponesrečene petorice doslej še niso našli.

★

Naknadno poročajo, da se je potapljačem posrečilo najti štiri žrtve letalske nesreče. Vsa trupla so močno ožgana. Tudi truplo pete žrtve bodo dvignili iz morja. Na koncu bodo spravili na suho tudi aeroplan, kolikor ga je ostalo po tragični katastrofi.

O žrtvah se doznava še naslednje podrobnosti: Anglež Anthony Crossby je bil član konservativne stranke in poslanec v londonskem parlamentu ter celo bivši državni podtajnik v prometnem ministrstvu; American Simonon in Mehčan Castello

sta bila uradnika družbe Standard Oil Cy, Nemec Erick Reuss je bil iz Wilhelmshavena. Mehanik se je pisal Leigh in je bil angleškega porekla.

Rešeni pilot Clifford Wright leži v bolnišnici v Vordingborgu in se le pomanjkljivo spominja, kako se je odigrala nesreča. Pravi, da je najprej opazil dim v kabini, ko je aeroplan letel v višini kakšnih 500 m nad morjem. Naročil je radiotelegrafist, naj pogleda, kaj se je zgodilo. Telegrafist je odšel, toda ko se je vrnil, ga je dim tako dušil, da se je zvrnil po tleh. Nato je Wright razbil steklo kabine ter se ozrl po zemlji, da bi našel pripraven kraj za pristank. Hotel je tudi odpreti vrata potniške kabine od zunaj, pa se mu ni posrečilo. Letalo je zgrmel v morje, preden je uzrl koga izmed potnikov. Poleg potnikov je Wright prevažal pošto iz Anglije in Nemčije.

Tat »Brezbrižnika« pod ključem

Denarna globa od 16 frankov ali zapor do 5 let ječe

Naturalizirani Francoz Sergej Boguslavski, sin ruskega očeta, ki se je v ponedeljek javil pariški policijski oblasti z ukradeno Wattlepaujevo sliko »Brezbrižnika«, je danes

Ceste med Nemčijo in Italijo

Odkar sta sklenili Nemčija in Italija tesnejšo zvezo, si prizadevajo Nemci, da bi se to zavezništvo izrazilo tudi v dobrih cestah, ki vežejo obe državi. Na vso moč si prizadevajo, da bi izpopolnili glavno prometno žilo iz Berlina do Rima ter so v ta namen že zgradili 600 km nove ceste iz Berlina proti Monakovu. Cestna dela se bodo nadaljevala proti Rosenheimu. V načrtu je tudi ureditev ceste čez Kufstein, Wörgl in Inmost proti Brennerju. Pravijo, da si tudi Italija prizadeva, da dobi čim boljše cestno zvezo z Nemčijo.

Spomenik miru

V teh nemirnih časih se zdi res čudno, če človek čita v listih, da so nekeje v Evropi slavili »spomenik miru«. In vendar se je to zgodilo.

Pred pet in dvajsetimi leti, dne 16. avgusta 1914, so v mestecu Eddi na norveško-švedski meji odkrili velik granitni spomenik, ki simbolizira bratstvo norveškega in švedskega naroda. Ob pet in dvajsetletnici so spomenik obiskali predstavniki obeh narodov in držav in eden izmed slavnostnih govornikov, aktiven minister, je izjavil, da skandinavske države smatrajo nauk, ki proglašajo vojno za naraven pojav, za veliko zablodo in zmotu. Vsi spori se dajo rešiti mirno in v sporazumu na podlagi naravnega razvoja, ne pa nasilno s mečem. Orožje je pozvano, da rešuje vprašanje vojne, a ne miru, je dejal minister Sandler.

Dež samo vsakih dvanajst let

Eden na padavinah najubožnejših krajev na naši zemlji je Južna Afrika, posebno dežela Bečuan, o kateri poročajo neki misijonarji, da v nekem amsterdamskem listu: »Povsod na svetu imajo več vode kakor pri nas v Transvaalu in Bazutu.«

Že angleški raziskovalci Afrike Livingstone opisuje Južno Afriko kot zelo pusto in nerodovito zemljo. V Bečuanu je na podlagi pripovedovanja domačinov ugotovil, da dežuje ondi komaj vsakih dvanajst let. Kadar se to zgodi, zavladajo med prebivalstvom nepopisno veselje. Ljudje plešejo, se zabavajo in prirejajo gostije.

Prebivalci Bečuanu so zelo lahkoverni in vse njihovo življenje in sege veljajo samo poskusom, kako bi v svoje suhe kraje privabili dež. Zaradi tega imajo celo navado, lenariti kadar kažejo znaki, da se bliža deževna doba. Bojijo se namreč zameriti višjim silam, da jim ne bi podaljšale suše...

v Parizu oseba, o kateri se največ govori in piše.

Prijatelj Boguslavskega se razvili velikanjsko kampanjo, ki pravi, da je po sredi tatvine dobro premišljen reklamni trik. Močakar je tudi spremenil zunanost slike. Stari okvir je sežgal in sliko nanovo ukvil. Poleg tega je nekaj popravil sliko, na katero je bil svojčas neki restavrador naslikal majhnega hudička. Boguslavski pravi, da je ta »primazek« kazil Watteaujevo umetnino in ga je zategadelj odstranil. Delo je po sodbi muzejskih strokovnjakov izvršil nad vse spretno.

Zanimivo je ugotoviti, kakšna kazen čaka tatu »Brezbrižnika«. Eni pravijo, da je skrajna meja šestnajst frankov denarne kazni. Drugi velijo, da je najvišja zaporna kazen, ki lahko doleti Boguslavskega, pet let ječe. Obteževalo ga bo v prvi vrsti to, da je sliko uničil okvir.

Žepni gramofonček

Neki angleški inženir je londonskemu patentnemu uradu prijavil patent »žepnega gramofona«, ki bo tako skromnega obsega, da ga bodo ljubitelji gramofonskih plošč lahko nosili v navadnem hladnem žepu.

Stratosferni polet

iz Argentine

Argentinski letalski polkovnik Jose Oh. viero pripravlja v spremstvu nekega astronoma polet v stratosfero, in sicer v višino 30 tisoč m. Oliviero kani startati z nekega argentinskega letališča.

Muhasta strela

Sprožena alarmna sirena — Preklane hlače in drugo

Več nego enkrat so listi poročali o muhavosti, ki jo časih pokaže strela, kadar oplazi človeka ali kakšen predmet. V Bordeauxu se je nedavno primerilo, da je strela sprožila alarmno sireno, ki je spravila na noge skoro vse prebivalstvo. Nihče ni slutil, kaj se je zgodilo. Šele po dolgem ugotovitvi so odkrili pravi vzrok žvižganja.

V Regensburgu na Nemškem je prošli mesec nevihta zatekla kmeta, ki se je vračal proti domu. Nenadoma je moža oplazil blisk, da se je zvrnil po tleh. Ko se je čez čas zavedel, je ugotovil, da ga je strela samo ošinila ter mu prizadejala malenkostne rane. Ura, ki jo je imel pri sebi, pa se je spremenila v klobčič kovinske gnote...

Nekaj posebnega se je primerilo bančne-

Ženska in moška nečimernost

V nekem francoskem mestecu so priredili anketo o vprašanju, kdo je bolj nečimern, ženske ali moški. Na eni najbolj živahnih ulic so postavili zrcalo ter opazovali mi. moidoče. Čez uro časa so ugotovili, da se je v minuti uri ustavilo pred zrcalom 19 moških in samo 18 žensk.

Tudi v pogledu navedbe starosti so moški bolj nečimernejši od žensk. Vsaj v Zedinjenih državah. Pri nekem ljudskem štetju so namreč dognali, da je navedlo lažne podatke o starosti več moških nego žensk. Nekateri so navedli, da so mlajši, drugi pa, da so starejši, kakor so bili v resnici.

Testamenti, ki nesejo milijone

Angleška državna blagajna vnoveči od vsake oporoke masten delež, ki se odtegne dedičem. Tako je vrglo lani samo 19 testamentov državni blagajni v Londonu 5 in pol milijona funtov. Nad tri milijone je prejela državna blagajna samo na podlagi oporoke lorda Inchapeja. Na ta način se dogaja, da ogromna premoženja po nekaj zapuščinah popolnoma skopne...

Film o Leonardu da Vinciju

Italijanska filmska proizvodnja, ki izgotovi vsako leto približno osemdeset filmov, pripravlja film o Leonardu da Vinciju. Italijanska vlada je dala za ta trak na razpolago 20 milijonov lir. Upajo, da bo film gotov do svetovne razstave v Rimu l. 1942.

Hotelski tat s smolo

V Ženevi je neki vlomilec vliomil v hotelske apartmaje neke Angležinje in ji je odnesel nakit v vrednosti 125 tisoč švicarskih frankov. Kasete, v kateri je bilo še za 200 tisoč frankov lišpa, pa ni opazil in jo je pustil nedotaknjeno.

Tri in pol leta na konju

Avstralski dijak Jan Westbrook se je odpravil na konju okoli Avstralije. Pravi, da bo v treh in pol letih s konjem obšel 16 tisoč km.

Življenje na Marsu

Afriški astronom Slipher je prepričan, da polje na tem planetu življenje

Južnoafriški astronom Slipher, ki se bavi posebno s študijem letnih časov na Marsu, poroča o uspehih opazovanj, pri katerih je napravil okoli 7 tisoč fotografskih posnetkov.

Slipher trdi, da je na Marsu videti oblake in sklepa po tem, da pihajo tam tudi vetrovi. V zadnjem času svojega študija je opazil tudi nekakšne zarje ob jutranjem in večernem času. Te zarje smatra za dokaz,

da obdajajo Mars oblaki, ki jih veter gonil sem in tja.

Oblika Severnega rta na Marsu se tudi neprestano spreminja. To kaže na to, da je tam gori časih večji, časih zopet manjši mrz. Pred kratkim se je Slipherju zdelo, kakor da se Severni rt taja. Slipher pravi, da ga ne more na podlagi teh opazovanj nihče odvrniti od sklepa, da ima Mars svoje posebno rastlinsko življenje.

Odra je prestopila bregove

Posnetek katastrofalne poudnji v okolici Ratibora, kjer so takole prevažali potnike po cestah

Prebivalstvo Londona

Po zadnjem ljudskem štetju ima London s predmestji 8 milijonov 650 tisoč prebivalcev in je po tem takem najbolj obljubeno mesto na svetu. Šele za njim pride New York s sedmimi milijoni ljudi. London pa je obenem tudi najimovitejše mesto na svetu, kajti njegova zemljišča cenijo na sto milijonov funtov.

Bik se je zapodil

v gledalce

V stari areni v Nimesu so imeli nedavno bikoborbo, ki je privabila ogromno število gledalcev. Ko je bila bikoborba na višku, pa se je primerila nepredvidena nesreča. Razjarjeni bik je preskočil razmeroma nizko ograjo in planil med gledalce. Dve osebi sta bili usmrčeni. Občinstvo se je polastila takšna zmeda, da je bežalo na vse strani.

INSERIRAJTE V „JUTRU“

ANEKDOTA

Skladatelj Eugen d'Albert je bil majhne postave, toda velikega formata kot kompozitist in klavirski virtuos. Zaradi njegove majhne postave so ga marsikje prezrli, dokler niso vedeli, s kom imajo opraviti.

Nekoč se je d'Albertu narodil otrok. Oče se je osebno napotil v urad, da naznani rojstvo novega občana. Tam so mu dali ti. skovino, ki jo je moral izpolniti. Uradnik je pregledal izpolnjeno tiskovino in se je ustavil pri razpredelnici za poklic.

»Kaj ste napisali tukaj? je vprašal umetnika.

»Glasbenik«, je odvrnil d'Albert. »Meni vendar ne boste uveljavili takšnih izmišljotin«, ga je nahnulil uradnik kajti videl sem vas na lastne oči, kako ste nosili kolomaz v roki, da ste mazali tramvaj-ske tračnice.

VSAK DAN ENA

»Ah, če bi ne bila požrla zaboja z milom!«

(Everybody's Weekly)

Angleški piloti s padali trenutek potem, ko so lovski letala pristala v »sovravnem« zračnem boju

Kulturni pregled

Osebnostne spremembe v Narodnem gledališču

Ljubljana, 17. avgusta

V opernem gledališču je bil pravkar svečano »ustoličen«: vršilec dolžnosti ravnatelja opere g. Vilko Ukmar, profesor konservatorija in glasbeni kritik »Slovenca«. Novi, pogodbeno nastavljeni šef ljubljanske opere je stvarno že prej prevzel agende iz rok razrešenega ravnatelja g. Mirka Polića. Nadaljnja značilna osebnostna sprememba v operi je nenadna premestitev režiserja g. Cirila Debeveca iz drame v opero. G. Debevec bo poslej glavni režiser v operi in desna roka g. Ukmara. Zdi se, da ima ta premestitev poseben namen: utrditi pozicijo novega šefa opere in s tem tudi smernice, ki jih bo moral zastopati na novem odgovornem mestu.

Ze nekaj časa napovedujejo vzporedne spremembe v vodstvu drame, vendar se zdi, da je zadeva z upokojitvijo dosedanjega ravnatelja g. Pavla Golie nekje zastala. Kakor nam zatrjujejo, tudi njegov designirani naslednik g. prof. France Koblar ni nič kaj navdušen za to pozicijo, o kateri ne moremo trditi, da bi bila posebno hvaležna, zlasti v času, ko je tudi gledališko delo bolj kakor kdaj prej podrejeno silam in vplivom izven ožjega kulturnega kroga.

Kakor znano, je bil dosedanj ravnatelj g. Mirko Polić štirinajst let kos svojim nalogam in je uspešno vodil našo opero celo v letih najhujše krize. Njegova razrešitev ni niti sedaj utemeljena s kakšnimi kulturno-umetniškimi ali s finančnimi razlogi. Glede glasbene kvalifikacije pač prekaša g. Polić svojega naslednika ne samo formalno, temveč tudi po mnogostranski svojega delovanja in po dolgoletnih dragocenih izkušnjah. Finančno je pa položaj tak, da je g. Polić opravljal doslej funkcije administrativnega in umetniškega ravnatelja opere, režiserja, dirigenta in kore-

petitorja. G. Ukmar bo lahko prevzel administrativno in umetniško vodstvo, ostale funkcije pa bo treba nadomestiti s drugimi sodelavci in jih seveda primerno plačati. Računa se, da pomeni to okrog 200 tisoč din novih izdatkov.

Ljubljansko Narodno gledališče je splošno narodna naprava, njegov obstoj in napredek sta v interesu celotne slovenske kulture. Če bi hotel kdo vzeti kakšno druga merilo, bi nastalo vprašanje, kako je usmerjena velika večina gledališkega občinstva in kakšno repertoarno politiko si žele gostje, ki jih kljub izdatni državni subvenciji ne more pogrešati nobeno gledališče, najmanj pa ljubljanska opera. Ne poznamo repertoarnih načrtov novega šefa našega glasbenega gledališča, vendar izražamo zaskrbljenost velikega dela gledališkega občinstva ob spremembah, ki niso utemeljene v kulturnih in umetniških potrebah gledališča, marveč predvsem v želji, da se tudi ta narodno-kulturni zavod podredi neki neposredni kontroli in določnim kulturnim smernicam, ki niso smernice večine ljubljanskega gledališkega občinstva.

Obžalujemo, da ne moremo pozdraviti osebnih sprememb v našem gledališču s tistim zadoščenjem, ki bi ga bili imeli, če bi vedeli, da so se izvršile zgolj v interesu svobodnega, vso slovensko kulturo zastopajočega Narodnega gledališča. V duhu te načelne opredelitve bomo skrbno zasledovali delo onih, ki jim je poverjena zelo delikatna naloga. Ta naloga je tem odgovornejša, ker vemo, da je danes sleherni gledališče v težjem položaju kakor kdaj prej in da bo ohranilo svojo pozicijo samo tedaj, če ne bo predmet raznih eksperimentov neumetniškega značaja in če bo znalo s svobodnim delom ohraniti dosedanje občinstvo in si pridobiti še novega.

»Obzorja« o češki kulturi

Pravkar izšla dvojna številka mariborske revije »Obzorja« (rednik dr. Vladimir Kralj, izdajatelj Mariborska tiskarna) je posvečena češki kulturi. Uredništvo pravi v svoji uvodni besedi, da »prvotna zamisel sega eno leto nazaj, pred one usodne dogodke, ki so spremenili zemljevid povojne demokratične Evrope. Od onih dni pa do danes so se večale uredniške težave in z njimi vred se je tudi spreminjal prvotni načrt izdaje, dokler ni obveljal sedanj: dati kratek pregled kulturnega dela v bivši republiki in tako v kulturnem pogledu utemeljiti njen obstoj in družbi kulturnih evropskih držav. Tudi ta poskus je ostal torzo, in ob današnjih razmerah tudi ni bilo drugega mogoče.« Nato je uredništvo napisalo tele pomenljive besede: »Naša izdaja je prispevek h kulturni vzajemnosti našega naroda s češkim, ki se mu ima zahvaliti naš narod za nešteto pobud v kulturnem, gospodarskem in narodnem življenju. V tej več kot stoletni tradiciji kulturnih stikov smo si okrepili zaupanje in zmago moralnih vrednot in pridobili vero, da narod, ki je v duši čvrst, nikoli ne kloni pred silo časa in razmer. V tej živi veri smo tudi izdali ta zbornik.«

Številko začenjata dve »Večerni pesmi« Matije Berdnika (psev.), izražajoči toplo nostalgijo Slovenca iz tujine za domačo »deželico belo, mojo nevesto«. Temu liricnemu uvodu se pridružujejo nekateri prevodi iz češke književnosti. Oton Berkopec je prevzel pesem Jana Čarka »Čebela«, B. Borko prozo F. X. Salda »Pascalova skušnjava«, Dušan Ludvik pesem Konstantina Biebla »Nedelja« in Františka Halasa »Roke starih žena« (iz znamenite pesnitve »Staré ženy«). Iz romana Zdenka Nemečka »Na zapad od Panonie«, ki v njem nastopajo slovenski rudarji v Franciji »Jutro je pred leti o njem obsirneje pisalo) je prevedeno značilno poglavje z naslovom »Barbarie«. Slede nadaljnji prevodi iz lirike: Karla Tomana »Doma na pokopališču« (prevel Dušan Ludvik) in Jana Čarka »Pod večer« (pr. Oton Berkopec). Tine Debeljak je preložil Jaroslava Durycha prozo »Balada« in odlomek iz romana Jana Čepa »Hranice stinuu«. O. Berkopec se pesem »Mladost« Kamila Bednářa Matija Berdnika je zopet zastopal z mehko občutenimi pesmimi »Sončni zahod« in »Pesem«.

V drugem delu zvezka je izšla leva vrsta esejev in člankov. B. Borko je prispeval besedilo predavanja, ki ga iz tehničnih razlogov ni bilo: »V spomin Karlu Čapku«. Značaja te posmrtno besede o slavnem češkem pisatelju je v poudarku Čapkovega idejnega poslanstva. Znani češki pisatelji

Josef Knap je zastopan z izvirnim prispevkom »Eđen iz južne in drugi iz severne Češke« (v prevodu O. Berkopca). V tem sestavku prikazuje pisec dva češka ruralista: pesnika Jana Čarka in pripovednika Františka Křelino. Irpen (psev.) podaja pregled češke povojne poezije. B. Borko je zastopan še s prispevkom »Rainer Maria Rilke in češka Praga«, ki kaže na primeru velikega nemškega pesnika, koliko je v njegovi poeziji slovanskega duha. Dr. Dragotin Cvetko je prispeval iz svojih svežih doživetij češkega naroda in njegove zemlje nekoliko toplih in bistrih »Českých utrinkov«. Josef Tráger poroča o novih poteh češkega gledališča, dr. Drag. Cvetko se bavi s plenzirskimi skladatelji in nam tako odkriva vpogled v kulturno in umetnostno funkcijo češke province. Alojzij Klemečič je pisec »Pregleda češke sociologije in njenih zastopnikov«, tu so informativno prikazani sociologi, kakor so T. G. Masaryk, ing. A. Blaha, E. Beneš, Josef Kral, E. Chalupný, F. Modráček, J. L. Fischer, O. Machotka, J. Mertl, Z. Ullrich i. dr.

Za naše razmere nov in zato tem bolj zanimiv je pregled eksaktih ved na Češkem. O stanju matematičnih kemičnih in fizikalnih ved poroča dr. Zdenek Pirkó, dr. Jos. Jirsík prikazuje stanje zoologije in antropologije, doc. dr. K. Cejp pa se bavi s češko botaniko.

Številko zaključuje rubrika Ocene, ki v nji poroča Radivoj Rehar o knjigi »Psychologický zborník u šedesátym narozeninám Mihajla Rostohara«.

Našemu kulturnemu občinstvu je še v spominu obilna in lepa številka, ki jo je lani posvetil češki kulturi »Ljubljanski zvon«. Novi zvezek mariborskih »Obzorij« ni samo nov dokaz slovenskih simpatij do Čehov in naše hvaležnosti za več kot stoletno kulturno sodelovanje, marveč tudi v marsičem izpopolnjuje gradivo, ki je bilo objavljeno v Zvonu. Tako so v »Obzorju« zastopana med prevodi nekateri nova imena, v idejnih člankih pa se kažejo novi pogledi na češke literarne pojave. medtem ko obravnavajo nekateri informativni članki češka kulturna področja, ki pri nas še niso bila prikazana.

»Obzorja« so se vzlic vsem težočam, ki so v danih razmerah umljive, izkazala s pestro in zanimivo številko, o kateri ne dvomimo, da bo vzbudila splošno zanimanje. Prepričani smo, da bo tudi na Češkem sprejeta z iskrenimi simpatijami kot dokaz bratske pozornosti in potrditve tradicionalnih kulturnih vezi.

je bilo njen glavni predmet, ki ga je poučevala na neki beograjski gimnaziji, preden jo je bolezen prikovala za posteljo. Smisel za harmonijo barv in kolorit se opazja tudi v njenih drobniš črticah: pisan cvet v loncu, ali ledeno bel v okviru zimskega neba, metulj, ptica — vse dobiva pod njenim peresom poseben čar, raste, postaja svet zase: majhen, a zanimiv. Jankovičeva je mnogo in lahko pisala. Res da v zadnjem času ni več imela kdo ve kaj povedati, vendar so ljudje radi brali njene spise, kajti ona je še vedno pisala dobro in »zdravo«, morala prav zaradi tega, ker je bila kot težko bolna oddaljena vsemu vrvenju in hrupu vsakdanjosti.

Izmed njenih romanov je bil najbolj čitan in uvaževan »Pre sreče«, ki ga je izdal pred mnogimi leti »Književni Jug« v Zagrebu. Iz ruske literature je prevedla več knjig, med njimi Tolstojev »Detinstvo, deštvo in mladost«. Sploh je imela rusko literaturo nad vse rada in je ostala vse do zadnjih dni pod njenim vplivom. Ona je najbolj ustrezala njeni topli, sočutni in sanjarski naravi.

Dr. Julka Chlapec-Gjorgjević (Praga)

Zapiski

Ob odhodu Mirka Polića iz ljubljanske opere so pridobile tudi češke »Lidove Noviny« dne 16. t. m. simpatično beležko iz peresa dr. V. Měrke.

Nov slovenski prevod Máchovega »Majak«. Bibliofilska založba v Ljubljani bo izdala v kratkem bibliofilsko opremljen slovenski prevod znamenite romantične pesnitve K. H. Máche »Majak«. Pesnitev je prevedel dr. Tine Debeljak, s številnimi ilustracijami pa opremil Miha Maleš. Je to drugi slovenski prevod pesniške mojstrovine Prešernovega češkega prijatelja: prvi je — kakor znano — iz peresa pokojnega dr. Ivana Laha.

»Pedagoška centrala« v Mariboru, ki ji je na čelu g. prof. Gustav Šilih, priredi »Počitniški tečaj« za učitelje v dneh od 21.—26. avg. 1939. Na programu so najaktualnejša vprašanja sodobne vzgoje in pouka, s teoretske kakor tudi s politične strani. Prijavljeni so številni predavatelji iz naših šolskih krogov. Med drugim se bo obravnavalo tudi vprašanje slovenske standardizacije testov, kateremu se posveča v zadnjem času vse večja pozornost. Želeti je, da bi naše kulturne šolske ustanove poskrbele, da bi dobili prave slovenske inteligentne teste, ki bi bili standardizirani na naše zahteve in razmere, ter bi s tem v marsičem pripomogli k našemu slovenskemu šolskemu vprašanju. V drugih kulturnih deželah so to nalogo že davno rešili. Na »Počitniškem tečaju« pričakujejo zanimivih ugotovitev. O tem bodo predavali dr. Z. g. e. dr. Schmidt, M. Ledinek, prof. Zajc in še drugi.

Odgovor nestrpnemu gospodu iz Loč

Loče pri Poljčanah, 16. avgusta

Splošno znanemu stalnemu poročevalcu »Slovenskega gospodarja« ki je objavil svoj članek v listu z dne 9. avgusta, pošiljamo sledeči odgovor:

Dopisnik sam je bil dne 30. julija, ko se je vršila prireditve Omladine JNS v Ločah, odsoten v Ljubljani. Informacije, ki mu jih je dal lažnjivi poročevalec o nadvse uspehi prireditvi OJNS, posvečeni izletnikom iz Ljubljane, so take, da bo imel dopisnik oziroma zgoraj imenovani list pri liko dokazati pred sodiščem grdo natelevanje o nošnji belih nogavic nacionalno zavednega in značajnega predsednika »krajne organizacije OJNS v Ločah ne sami omenjeni prireditvi. Smatramo, da je taka

Šest zlatih angelov

M. BRAND

Roman

»Kakopak, saj moraš sedeti, študirati, se kopati, se oblačiti in spati — vsekar je bolje, da imaš za vsakega teh opravkov posebno sobo,« je Leggett odvrnil. »Ti je brlog po godu?«

»O seveda,« je rekel Ryder, »oprava sicer močno spominja na Ludvika XV., a vendar je kar prikladna.«

»Videti je, da nisi prebil vsega časa samo ob knjigah — to mi je sicer, da mimogrede pripominim, pri mladih ljudeh neznansko zoprno — ampak si se tudi ogledal po svetu. Nekaj mi je na misli: kako si si mogel privoščiti drago vožnjo z zrakoplovom?«

Ryder, ki se je že slačil, je prenehal, segel v odprti kovčeg in privlekel iz njega dve kocki, ki ju je vrgel na mizo.

»Temale dvema sem dolžnik, je dejal, »in pa trohici sreče.«

Leggett je vzel kocki ter si ju ogledal z vseh strani, kakor da ni še nikoli videl podobnega. Ne da bi vzdignil oči, je menil:

»Sreči si pač menda — nekoliko pomagal?«

Šum obleke, ki jo je odlagal nečak, je mahoma

prenehal, in ta tihoča je bila vzrok, da je Leggett dvignil glavo.

»Ali bi bil potem govoril o sreči?« je rezko vprašal Charles Ryder.

»Seveda ne, ljubi fant,« je nekam v zadregi odvrnil Leggett »sicer sem se pa samo — pošalil.« Spet je bil nekaj časa mir; nato je potegnil Ryder srajco čez glavo.

»Nu da, obilno te niso zalagali,« je Leggett nadaljeval, »in ker mi nisi nikoli pisal po denar, si moral živeti, kakor si vedel in znal. — Čudim se le, da je bilo dovolj igralcev, ki so s teboj poznašali srečo.«

»Ker sem bil z njimi vedno odkritosrčen — sčasoma se to obnese. Zmerom sem jim odkrito priznaval, da mi je samo do dobička — morda so prav zato radi igrali z menoj.«

Njegove modrosive oči so čvrsto zrle v strica, ko je zdaj nadaljeval:

»Ti menda misliš, da sem živel po meniško, kakor nedolžno jagnje — a v tem se motiš.«

»Za Boga, samo izpovedi nikar!« mu je Leggett skoraj jezno segel v besedo.

Podrobnosti nistem imel namena pripovedovati, je Ryder odvrnil in spustil ostanek obleke s sebe. Njegovo mišičevje je bilo na životu in prsih enako dobro razvito kakor na rokah in nogah.

»Ali imaš še druge skrite talente razen za kocke in karte?« je Leggett vprašal.

»Seveda — tako na primer znam najti kredit.«

»Koliko dolga imaš?«

»Nikar nocoj, ko imaš goste, striček,« je smejlj

se odvrnil Charles Ryder, »ne glede na to, da ti ne bi rad kar na prvi mah pokvaril veselja nad svidenjem.«

S temi besedami je odhitel v kopalnico, kjer je kmalu nato zašumela prha.

Leggett, ki ga je bila zadnja nečakova opazka vendarle nekoliko ozlovoljila, je čemerno strmel v odprti ročni kovčeg, ki je stal zraven njega, nato pa vzel iz kovčega ogoljeno knjigo s tesno tiskanimi grškimi verzi. To, da ni mogel prebrati niti naslova knjige, ga je najprej navdalo z občutkom manjvrednosti, ki se je pa kmalu umaknil občudovanju in radostnemu ponosu. Do zdaj se je zmerom upiral neizprosnemu bližanju starosti, a ta mah se je mahoma odločil, da ravnodušno vzame nase, česar se ni moči ogniti, ker je ta, ki si ga je izbral za naslednika, pripravljen, da stopi na njegovo mesto.

Ves radoveden je znova segel v kovček — naslednj, kar je našel, je bil zložen, trd kos papirja — jedilnik, ob čigar cenah je nehote zaživela skozi zobe. Na robu jedilnika je bila ženska roka s strmo, široko pisavo zabeležila neki newyorški naslov s telefonsko številko in v francoščini dodala stavek: »I seveda, dragi — veselilo me bo, da te spet vidim!«

Naj je bilo Leggettovo znanje francoščine še tako siromašno, pomen teh besed je vendar razvozlal. Zasmejal se je, zgrnil list in ga skrbno položil nazaj, pri tem pa odkril golen jahalnega škornja, ogoljenega od mnoge rabe. Nato je segel v stranski predal kovčega — tam je našel samo sre-

brn nožiček. Odprl ga je — obe rezili so bili skrbasti in njiu konici odlomljeni. Zaprl je nožič, ga skril v svoji debeli roki in šel z njim v kopalnico.

Charles Ryder je stal pod prho, ki ga je oblivala, da se je kar kadilo od njega.

»Nu, ali si se oparil ali ne?« je glasno zaklical Leggett, da bi prevpil šumenje vode.

Ryder se je nasmehnil temu vprašanju, zaprl curek, stopil iz kadi in se jel brisati.

»Odkod imaš brazgotino nad ocesom?« je Leggett povprašal.

»Pri nas nismo bili zmerom samo nežni drug z drugim,« je Ryder odvrnil.

»Ali je iz takega pretepa?« je Leggett nadaljeval.

»Ne — ampak od težke rokavice. Jeff Dickson, naš učitelj boksanja, mi jo je pustil za spomin.«

Od močnega trenja je bila Charlesu rjava polt temno pordeela. Leggett je bil sedel na stolec in si prižgal cigareto.

»Zdrav in krepak si videti,« je rekel; »bal sem se že, da se ne bi vrgel po mehkužnih Ryderjih, a na srečo si dobil izdaten kanec Leggettove krvi. — Hej, Martin — kje tičite?«

S pobešenimi očmi je stopil sobar v kopalnico.

»Poglejte si ga,« je zaklical Leggett. »Ali ni krasen dečko?«

»Vsekako je na prvi pogled videti, da je vaš nečak,« je Martin odvrnil.

»Menda, gromska strela — če to ni pohvala?« je zagodrnjal stari gospod in se namuznil. »Sicer pa, Martin, ali veste, zakaj je bil včeraj odvetnik Chisholm pri meni?«

dal službo, češ da pri tej draginji ne more izhajati in da doma z manjšo plačo lažje živi. Šel je z družino spet nazaj v Bosno zlato.

Velike nevšečnosti so tudi v preskrbi z mlekom. Stranke, ki prejema mleko od domačih in okoliških kmetov, dobijo dobro blago, stranke pa, ki jemljejo mleko od prekupevalcev, prejema včasih tako razredčeno mleko, da lahko na štedilniku celo uro vre, ne da bi kipele.

Kljub solidnemu življenju in kljub pospešenemu delu pa velike meščanske in delavske družine vedno bolj bredejo v dolgove. Življenje stavi na nameščance in delavca vedno nove zahteve in naloge. Če se hoče obdržati na svojem mestu, moraš imeti knjige in časopise in biti član raznih društev. Če hoče vzdržati tempo dela, prenašati dim, prah in soparico, moraš imeti primerno hrano in razvedrilo in hoditi moraš na izlete v zračno okolico, ker vendar ne moreš živ v zemljo.

Čeprav je radovljiski srez brez dvoma najdražji in v državi, so ti kraji še zmerom v tretjem draginskem razredu, kar je državnim nameščencem, bivajočim v tem srezu, v veliko škodo.

Na gotovih mestih se je o tem že mnogo govorilo in pisalo, toda pozitivnega se ni napravilo nič. To vprašanje se odlaša iz dneva v dan, ker oni, ki imajo največjo bese, sami niso osebno prizadeti.

Skraini čas je, da se za državne nameščence, ki služujejo v industrijskih krajih, v letoviščih in v bližini državnih meja, nekaj stori, da ne bodo hodili zagrenjeni kakor sence okoli.

Državni nameščenci, ki živijo v mestih, uvrščenih v višje draginske razrede, lahko šolajo otroke v svojem šolskem okolju, kar jim pride za polovico ceneje kakor njihovim tovarišem, ki morajo pošiljati otroke študirati v mesta. Tudi se laže v mestih najde kaka možnost postranskega zaslužka, kar je na deželi skoraj izključeno.

Jesenice so med najdražjimi mesti v Jugoslaviji

Draginja neprestano narašča. Dan za dnem se dvigajo cene potrebščin, ki so potrebne v vsakem gospodinjstvu in gospodarstvu. Tvorniška zaloga živul »Kaša« je sicer močno zavrta naraščanje cen najvažnejših življenjskih potrebščin, ne more pa navzdol tiščati cen drugih potrebščin, ki jih sama nima v zalogi.

Dognano je baje, da sta Split in Ljubljana najdražji mesti v državi. Vendar pa so v Ljubljani nekateri predmeti znatno cenejši kakor na Jesenicah, na Bledu in v drugih letoviških radovljjskega okraja. Na Jesenicah se v pogledu draginje mo-

čno čuti bližina Bleda in državnih meja. Cene najvažnejših življenjskih potrebščinam se uravnavajo po cenah, ki so običajne v visoki letoviščarski sezoni na Bledu, in po cenah obrobnihih krajev sosednih držav z močnejšo valuto.

Nameščenci, delavci in mali obrtniki, ki živijo od dnevnice, tedenske ali mesečne plače, z veliko skrbjo gledajo v bodočnost. Zakonci in samci, ki nimajo otrok, si že nekako pomagajo, posebno zakonci brez otrok, ako sta oba zaposlena, zelo težko pa se prebijajo skozi življenje one družine, ki štejejo po pet do 10 otrok. Zaslužki mož in očetov komaj zadostujejo za živila, kaj šele za obutev, obleko, perilo, kurivo, za šolske potrebščine, časopise in skromno razvedrilo.

Draginja se najhuje občuti v času velike sezone in v času, ko je prebivalstvo povezano na nakup uvoženega sadja, poljskih pridelkov in zelenjave. To predstavlja najhuji problem industrijskega kraja. Kraj je gost naseljen. Plodne zemlje je tu malo. Delavci in nameščenci imajo poleg hiš vrtnice za zelenjavo. Vse drugo morajo kupiti po cenah, ki so v bližnjih letoviščih običajne. Cene črešnjak so se gibale med 6 in 12, marelicam med 8 in 10, bruskam in jabolkom med 4 in 8, novemu krompirju pa med 2 in 3 din za kg.

Na jugu in v sredini države kjer je industrija še v povojih in kjer so bogate žitne pokrajine, tam delavci in nameščenci laže živijo kakor v naših krajih. Pred kratkim je neka tukajšnja družina prejela iz Kragujevca cel zaboj lepih marelic po 1.50 din za kg. Na Jesenicah pa se je v istem času prodajalo slabše blago po 10 din za kilogram. Oni dan je neki strokovni delavec z juga dobil v neki tvornici delo, za katerega mu je bil določen prav čeden zaslužek. V nekaj dneh je ta delavec odpove-

ZAHVALA

Za ljubeznivo in pristrčno sočustvovanje ob priliki težke bolezni in pregodnje izgube našega gospoda

Anton Rudolf Majer-ja

izrekamo vsem prijateljem in znancem najpristrčnejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo vsem, ki so draga pokojnika spremili na njegovi zadnji poti, vsem za številne vence in cvetje ter častni vojaški četi za izkazano zadnjo čast.

Vsestransko sočustvovanje nam je bilo v teh težkih dneh edina tolažba. CELJE, dne 17. avgusta 1939.

Žalujoči ostali

Brez posebnega obvestila.

Vsem sorodnikom, prijateljem in